Receptive Multilingualism

Roseanne Kahwagi

Gebruik van metacommunicatieve hulpmiddelen voor het voeren van een gesprek in een meertalige situatie.

Studentnummer: 3546780
Datum: 26-06-2012
Studierichting: Communicatie- en Informatiewetenschap, Interculturele Communicatie
Begeleider: Jan ten Thije

Universiteit Utrecht

Blz.

1. Voorwoord 3

2. Introductie 4

3. Theoretisch kader 5

3.1 Alignment 5

3.2 Lingua Receptiva & Receptive Multilingualism 6

3.2.1 Lara 6

3.2.2 Ontstaan van Begrip 6

3.3 Metacommunciatie 7

4. Onderzoeksvraag en hypotheses 10

5. Methoden 12

5.1 Het experiment 12

5.1.1 De taak van de proefpersonen 13

5.1.2 Afsluiting van het experiment 14

5.2 Succes van het gesprek 14

5.3 Meta-linguistic devices 14

5.4 Materialen en gebruikte programmatuur 15

5.5 Verantwoording SPSS 15

5.6 Transcript conventies 15

6. Resultaten 16

6.1 Scores op de c-test 16

6.2 Relatie MLD's en L2 18

6.3 Relatie MLD's en succes van het gesprek 19

6.4 Relatie MLD's onderling 20

6.5 Verdeling MLD's binnen gesprekken 21

7. Conclusie 23

8. Discussie 24

9. Literatuur 25

10. Bijlagen 26

1. Voorwoord

Hierbij presenteer ik u mijn bacheloreindwerkstuk van de studie Communicatie- en Informatiewetenschappen. Dit werkstuk valt binnen de afdeling Interculturele Communicatie.

Ik heb met veel plezier aan dit project meegewerkt. Ik vond het bijzonder dat ik samen met mijn groepsgenoten in een al bestaand onderzoek een bijdrage mocht leveren.

Graag wil ik van deze gelegenheid gebruik maken om mijn begeleiders Jan ten Thije en Daria Bahtina te bedanken. De goede begeleiding en feedback momenten hebben bijgedragen aan het voltooien van dit experiment.

Ik heb op een erg prettige manier samengewerkt met mijn 5 groepsgenoten. Het delen van stressmomenten maar ook hilarische tafarelen hebben ervoor gezorgd dat ik deze periode kan afsluiten en er met plezier op kan terugkijken.

Ik wens u veel plezier met het lezen van dit document. Ik heb het in ieder geval wel gehad met het maken ervan.

Anekdote van onze facebookpagina waar lief en leed met elkaar gedeeld werd gedurende het gehele proces.

2. Introductie

Een gesprek voeren is iets dat dagelijks en ook bij iedereen gebeurt. Niets moeilijks aan zou je kunnen zeggen. Een spreker produceert een uiting, de hoorder neemt deze in zich op en geeft er een eigen interpretatie aan. Vervolgens neemt de hoorder de rol van de spreker aan en doet een uiting gebaseerd op zijn of haar interpretatie. Er moet in een gesprek tot gemeenschappelijk begrip, oftewel alignment, gekomen worden. Dit gemeenschappelijk begrip is niet alleen bij communicatie tussen personen die alledaagse gesprekken vormen een doelstelling. Door economische belangen verspreid over de hele wereld ontstaat een behoefte aan globalisering. Dit zorgt ervoor dat bedrijven en andere betrokkenen uit verschillende landen met elkaar in contact komen. Door deze globalisering vinden er noodgedwongen contacten plaats tussen personen afkomstig uit verschillende landen. Deze mensen moeten met elkaar kunnen communiceren ondanks dat ze elk een andere taal spreken. Bezooijen en Gooskens (2007, zoals geciteerd in Beerkens & Ten Thije, te verschijnen) geven drie opties om ondanks een taalbarière toch tot een succesvol gesprek te kunnen komen. Een eerste mogelijkheid is dat een van de sprekers omschakelt naar de taal van de andere spreker. De tweede mogelijkheid is een tussenkomst van een derde taal die beide sprekers voldoende beheersen, *lingua franca*. Dit is de optie waar het meeste gebruik van wordt gemaakt. De vereisten hiervoor zijn echter dat bij een gesprek, beide gesprekspartners een extra taal moeten aanleren om te kunnen communiceren. Engels wordt hier het meest voor gebruikt (Mauranan, Hyninnen & Ranta, 2009). De derde mogelijkheid is dat beide sprekers hun eigen taal blijven gebruiken, *receptive multilingualism*.

Dit document bevat een omschrijving van een experiment waarbij gebruik wordt gemaakt van Lingua Receptiva (LaRa) (Rehbein, Ten Thije & Verschrik 2010) als communicatiemodus in plaats van Lingua Franca. LaRa is een vorm van meertalige communicatie waarbij gesprekspartners elk afkomstig uit een ander land, hun eigen moedertaal gebruiken. Het experiment bouwt voort op eerder gedaan onderzoek waarbij LaRa getest werd op Russische en Estse proefpersonen (Bahtina, te verschijnen).

Dit document is als volgt opgebouwd. Eerst zal er uitleg worden gegeven over de verschillende theorieën die komen kijken bij onderzoek naar receptieve meertaligheid in het theoretisch kader. Vervolgens zal een beschrijving worden gegeven van de methode die gebruikt is bij dit onderzoek, waarna een analyse in de resultaten volgt. Tot slot zullen de discussie met daarin suggesties voor eventueel vervolgonderzoek het document besluiten.

3. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van theorieën die komen kijken bij onderzoek naar receptieve meertaligheid. Om te beginnen is het belangrijk om aandacht te besteden aan alignment binnen gesprekken (2.1). Garrod en Pickering (2004) hebben hier uitvoerig over geschreven, wat ook het uitgangspunt is in dit onderzoek als het gaat om het vormen van gemeenschappelijk begrip binnen een gesprek. Vervolgens zal LaRa en Receptive Multilingualism aan bod komen (2.2). Hier hebben Rehbein, Ten Thije en Verschrik (2010) veel over geschreven, waar de basis van dit onderzoek ook ontstaan is. Tot slot heeft Daria Bahtina in een nog te verschijnen onderzoek geschreven over metacommunicatie in meertalige gesprekken (2.3). Dit is de theorie waarop het huidige onderzoek voortbouwt.

3.1 Alignment

Bij het voeren van een gesprek is het belangrijk dat alle gesprekspartners op één lijn zitten. Garrod en Pickering (2004) beargumenteren in hun artikel dat het voeren van zo een gesprek heel gemakkelijk gaat. De reden hiervoor is *alignment.* Dit beschrijven ze als een automatisch proces tijdens een gesprek waarbij beide gespreksdeelnemers gebruik maken van een zelfde situatiemodel. Dit model is een representatie van informatie over tijd, ruimte, causaliteit en intenties. Hoe komen gespreksdeelnemers tot deze alignment? Pickering en Garrod (2006) zeggen dat dit niet komt door te onderhandelen tijdens een gesprek maar juist op een onbewust proces gebaseerd is. Gespreksdeelnemers proberen logica te geven aan elkaars grammatica en betekenissen. Op het moment dat er alignment ontstaat op een bepaald niveau, zoals grammatica, dan geeft dit ruimte voor alignment op een hoger niveau zoals begrip en situatiemodellen. Gesprekken zijn succesvol dankzij alignment op meerdere niveaus. Door deze alignment kunnen gespreksdeelnemers missende informatie makkelijker zelf invullen tijdens het gesprek.

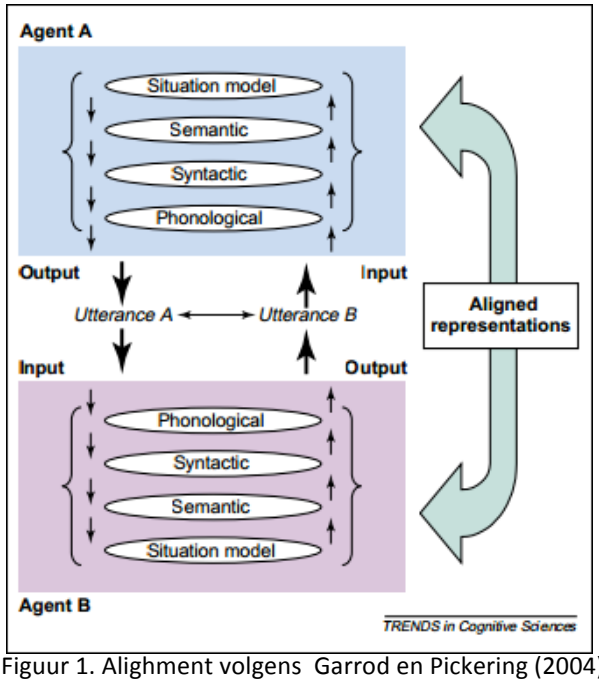

Figuur 1. Alighment volgens Garrod en Pickering (2004)

De bovenstaande afbeelding van Garrod en Pickering (2004) laat zien hoe de alignment plaatsvindt. De horizontale pijl staat voor alignment van output en input aan informatie. De kleine verticale pijlen staan voor de stroom van

informatie binnen een gespreksdeelnemer en de grotere pijlen tussen de gespreksdeelnemers. De afbeelding laat volgens Garrod en Pickering (2004) zien hoe de alignment op verschillende niveaus tot stand komt.

3.2 Lingua Receptiva & receptive multilingualism

De zojuist beschreven alignment is een vanzelfsprekendheid bij het voeren van een conversatie tussen personen die de zelfde taal spreken. Als er echter sprake is van meertaligheid gaat dit een stuk lastiger. Hier komt de term 'receptive multilingualism' oftewel receptieve meertaligheid bij kijken. Dit is een term die door Bahtina en Ten Thije (2010) wordt omschreven als een modus van communicatie waarbij gespreksdeelnemers een andere taal dan hun partner gebruiken om te communiceren. Wederzijds begrip wordt hier bewerkstelligd door kennis van de taal van hun gesprekspartner. Afhankelijk van typologische verschillen tussen twee talen heeft men als hoorder een specifieke set van vaardigheden nodig om tot begrip te komen. Deze vaardigheden ontstaan door voorkennis van een andere taal die opgedaan wordt door eerdere ervaringen. Verder speelt ook een ander aspect een rol bij het ontwikkelen van voorkennis. Als talen verwant zijn aan elkaar is het zonder al te veel moeite mogelijk om een andere taal te begrijpen zonder deze te beheersen (Beerkens & Ten Thije, te verschijnen). Doordat talen uit dezelfde familie komen bijvoorbeeld Germaanse talen, komen veel woorden overeen met elkaar. Zo kunnen ook grammatica en woordvolgorde gelijkenissen vertonen bij twee verschillende talen (Goossens, 1985). Dit draagt bij aan het natuurlijke verloop van een gesprek waar twee personen afkomstig uit andere landen elk hun moedertaal gebruiken om te communiceren.

3.2.1. LaRa

Bathina en Ten Thije (2010) beschrijven lingua receptiva vooral aan de hand van linguistische, mentale, interactionele en interculturele mogelijkheden van de mens. Deze mogelijkheden zijn beperkt door de mate waarin men blootgesteld wordt aan de andere taal en door de mate van verwantschap tussen twee talen. Hierdoor ontstaat het onderscheid tussen *aqcuired* en *inherent* receptieve meertaligheid. Bij *acquired multilingualism* is sprake van enige aangeleerde kennis van de andere taal waardoor constellaties tussen minder verwante talen mogelijk zijn. *Inherent multilingualism* berust op kenmerken van talen die aanwezig zijn bij een individu nog voor deze in aanraking komt met het leren van een taal (Verschrik, te verschijnen, zoals geciteerd in Bahtina & Ten Thije, 2010).

3.2.2. Ontstaan van begrip

Een belangrijk aspect bij het plaatsvinden van LaRa is het proces van begripsvorming. Deze vorming gebeurt binnen twee onderzoeksgebieden, namelijk: meertalige communicatie en psycholinguïstiek. Er

zijn verschillende fases die doorlopen moeten worden om tot begrip te komen (Ehlich & Rehbein, 1986, zoals geciteerd in Rehbein, Ten Thije & Verschrik, 2010).

I) Het aannemen van hetgeen wat gezegd is door de partner

II) Vormen van de verwachtingen van de hoorder

III) Waarneming van talige elementen om de hele taalhandeling te kunnen begrijpen

IV) Vormen van het plan van de hoorder

V) Het aannemen van het plan door de hoorder

Dit plan brengt een extra moeilijkheid met zich mee. Er zijn twee rollen die binnen een gesprek vervuld worden, de spreker en de hoorder. Normaal gesproken worden de rollen die aangenomen worden in een gesprek afgewisseld, afhankelijk van wie de spreker en wie de hoorder is. Bij receptieve meertaligheid moet naast dat deze rollen gewisseld worden, ook de perceptie van taal omgedraaid worden. De taal waarin men een positie als hoorder aanneemt is namelijk anders dan de taal waarin men spreker is. Het is eerst nodig om de taal van de spreker waar te nemen, die vervolgens omgezet wordt in de eigen taal van de hoorder. Deze produceert op zijn beurt weer als spreker de taal die de hoorder interpreteert en moet omzetten in zijn eigen taal.

Vanuit psycholinguïstiek oogpunt zijn er ook een aantal stappen die doorlopen moeten worden om tot gemeenschappelijk begrip te komen. Deze stappen lopen parallel aan de stappen die vallen onder meertalige communicatie. Het gaat om de volgende stappen:

- Ontwikkelen van een netwerk van verwachtingen over wat er gezegd zal gaan worden (in lijn met I, II, III)
- Vormen een geheel van de ontvangen uitingen (IV)
- Construeren van een samenhang tussen taaluitingen en deze interpreteren als geheel (V)

Indien deze stappen correct zijn afgelopen zou in principe niets meer in de weg staan van het vormen van gemeenschappelijk begrip.

3.3 Metacommunicatie

Indien het toch niet gelukt is om tot gemeenschappelijk begrip te komen in een gesprek zijn er andere methoden om alsnog begripsvorming te bewerkstelligen. Hiervoor zijn verschillende strategieën te bedenken. Een daarvan is metacommunicatie. Metacommunicatie bestaat uit het expliciet uitspreken van zaken over kennis wat dus niet meer aangenomen wordt maar uitgesproken (Bahtina, te

verschijnen). In haar onderzoek beschrijft Bahtina drie verschillende niveaus van metacommunicatie. Deze zullen verderop in dit document behandeld worden. De analyse van Bahtina (te verschijnen) is uitgevoerd in de communicatiemodus Lingua Receptiva. Ze onderzocht 10 samengestelde Estse en Russische koppels bij wie ze via Skype een taak liet uitvoeren door ieder hun moedertaal te laten spreken. LaRa is een modus waarbij een interdisciplinaire benadering nodig is om de complexiteit van een gesprek vast te kunnen leggen. Het onderzoek van Bahtina bestaat uit een combinatie van psycholinguistische alignment en functionele pragmatiek van interactie. Funcionele pragmatiek is ontwikkeld door Konrad Ehlich en Jochen Rehbein. De kern van dit begrip wil laten zien dat de functionaliteit van een gesprek net zo goed in de structuren van zinnen kunnen zitten als in de structuren van gesprekken (Ehlich & Rehbein, 1993, zoals geciteerd in Houtkoop & Koole, 2000 p. 16). Door via Skype de gesprekken op te nemen was het mogelijk om de structuren van zinnen ook te analyseren. Hieruit komen de volgende resultaten.

Bahtina stelt dat indien er geen sprake is van alignment men overgaat op Meta Communicative Devices (MLD; metacommunicatieve hulpmiddelen) om het gesprek te herstellen. Ze baseert de omschrijving van alignment op de definitie zoals deze is beschreven door Garrod en Pickering (2004), eerder in dit document beschreven. De drie vormen van metacommunicatieve hulpmiddelen zien er als volgt uit:

MLD 1: zorgt voor gemeenschappelijk begrip op het gebied van doelstelling en veronderstelt een reeks maatregelen die moeten worden genomen om het doel te bereiken

MLD 2: richt zich op het zekerstellen van gemeenschappelijk conceptueel begrip over oriëntatie systemen in de gegeven tijd en ruimte

MLD 3: zorgt voor begrip van discours in een lopend gesprek.

Door middel van deze drie beschrijvingen wil Bahtina laten zien dat het mechanismen zijn voor het bewerkstelligen van wederzijds begrip. Hierbij vindt alignment plaats door niet als resultaat een uitkomst te bieden maar als proces een verloop te hebben. De drie systemen staan op een lijn met het idee dat alignment plaatsvindt op een non-automatische manier. Het zijn namelijk momenten van bewustwording dat er een uitspraak over kennis gedaan moet worden. Dit is echter wel afhankelijk van kennis van de L2, dus de taal van de gesprekspartner. Het vinden van alignment door metacommunicatieve devices is niet een andere methode voor het vinden van gemeenschappelijk begrip maar eerder een verlengstuk ervan. Het is een non-automatische manier om tot gemeenschappelijk begrip te komen. De drie systemen reconstrueren verschillende niveaus van begrip tussen spreker en hoorder. Dit is afhankelijk van de meertalige achtergrond van de spreker en zijn of haar anticipatie op wat de hoorder zou kunnen begrijpen. Verder is het afhankelijk van de hoorders interpretatie over wat de spreker bedoelt. Uit de resultaten van het onderzoek van Bahtina blijkt dat

MLD's alleen gebruikt kunnen worden als dit wederzijds is. Dit betekent dat er een uiting waaruit begrip blijkt moet volgen op het initieerde metacommunicatieve hulpmiddel.Verder blijkt dat vooral MLD 1 en 3 nauwelijks voorkwamen.

Bahtina stelt dat indien er geen sprake is van alignment, metacommunicatie volgt om zo het gesprek toch tot wederzijds begrip te brengen. In dit huidige onderzoek wordt gekeken naar de verhoudingen van metacommunicatieve hulpmiddelen. Het is in theorie namelijk wellicht niet zo vanzelfsprekend als het lijkt dat na het ontbreken van alignment men overstapt op methoden om toch het gesprek te herstellen en dat hier dan ook daadwerkelijk een succesvol gesprek uit volgt. Het huidige onderzoek heeft als doelstelling te onderzoeken hoe de geformuleerde metacommunicatieve hulpmiddelen toegepast kunnen worden op LaRa tussen het Duits en het Nederlands. Hierbij zal gekeken worden naar de relatie tussen het gebruik van MLD's en kennis van L2.

4. Onderzoeksvraag en hypotheses

In dit onderdeel zal ik een beschrijving geven van de gestelde onderzoeksvraag en geformuleerde hypotheses van dit onderzoek. Zoals eerder al vermeld bouwt dit onderzoek voort op een recente studie van Bahtina (te verschijnen), waarin ze haar geformuleerde metacommunicatieve methoden test in een meertalige situatie bij Russische en Estse proefpersonen.

De onderzoeksvraag van deze studie luidt als volgt:

In hoeverre komen metacommunicatieve strategieën voor bij meertalige gesprekken tussen het Duits en Nederlands en hoe staat deze in relatie tot kennis van L2?

De volgende variabelen spelen hierbij een rol:

Onafhankelijke variabele: Kennis van L2

Afhankelijke variabelen: Het voorkomen van metacommunicatie

Bij deze onderzoeksvraag zijn 4 deelvragen en hypotheses geformuleerd.

1. Hoe is de relatie tussen kennis van L2 en het gebruik van meta-linguistic devices?

H1: Naarmate de kennis van L2 groter is bij proefpersonen wordt er meer gebruik gemaakt van meta-linguistic devices.

H0: Bij een grotere kennis van L2 zal niet meer gebruik worden gemaakt van meta-linguistic devices dan bij kleinere kennis van L2.

2. Hoe is de relatie tussen het gebruik van meta-linguistic devices en het succes van een gesprek?

H1: Bij succesvolle gesprekken zullen proefpersonen meer gebruik maken van meta-linguistic devices dan minder succesvolle gesprekken.

H0: Succesvolle gesprekken zullen niet meer meta-linguistic devices bevatten dan minder succesvolle gesprekken.

3. Hoe is de relatie tussen de meta-linguistic devices onderling?

H1: Meta-linguistic device 1 zal vaker voorkomen dan de overige devices.

H0: Meta-linguistic device 1 zal niet vaker voorkomen dan de overige meta-linguistic devices.

Deze hypothese is gevormd aan de hand van mijn vooronderzoek bij 10 koppels. Hieruit bleek dat MLD 1 het vaakst voorkwam. Dit is in tegenstelling tot het onderzoek van Bahtina (nog te verschijnen) waarin MLD 2 het vaakst voorkomt.

4. Hoe is de verhouding van MLD 1 binnen een gesprek verdeeld?

H1: MLD 1 zal vaker voorkomen in het eerste deel van een gesprek, dus voor het vinden van A.

H0: MLD 1 zal niet vaker voorkomen in het eerste deel van het gesprek.

Uit vooronderzoek is een aspect aan het licht gekomen. Er kan een onderscheid worden gemaakt binnen een gesprek. Een gesprek kan in tweeën worden gedeeld, namelijk het deel dat als doel heeft het vinden van punt A. Dit wordt als eerste deel van het gesprek beschouwd. Het tweede deel heeft als doel het vinden van punt B. Binnen deze tweedeling zal gekeken worden naar het aantal keren dat MLD1 in het eerste deel of het tweede deel van een gesprek voorkomt. Omdat het bij MLD1 gaat om het vaststellen van een gezamenlijk doel zal alleen hiernaar gekeken worden. Het kan namelijk zo zijn dat er per deel van het gesprek een ander doel geformuleerd wordt.

5. Methoden

In dit hoofdstuk wordt besproken hoe getracht wordt de hoofdvraag te beantwoorden. Het gaat hierbij om een experimenteel onderzoek waarbij meerdere variabelen worden getest. Als onafhankelijke variabele geldt de kennis van L2. Hoe dit gemeten is zal uitgelegd worden in 4.1 waar ook een uitleg wordt gegeven over de afname van het experiment. In 4.2 worden de taken van de proefpersonen omschreven. Hierna volgt een omschrijving van de tweede afhankelijke variabele, metacommunicatieve hulpmiddelen in 4.3. Tot slot volgen 4.4, 4.5 en 4.6 waar respectievelijk de programmatuur, verantwoording van SPSS en de conventies voor het transcriberen worden uitgelegd.

5.1. Het experiment

Hier zal een uitleg volgen over de afname van het experiment. Om te beginnen moesten er proefpersonen gezocht worden. De Nederlandse proefpersonen zijn veelal uit de naaste omgeving van de onderzoekers benaderd. De Duitse proefpersonen waren wat lastiger te vinden. Via Facebook, contacten van Jan Ten Thije, e-mails naar verre familieleden zijn uiteindelijk ook de Duitse proefpersonen gevonden. Na de werving te hebben voltooid moesten de Duitsers en de Nederlanders beide een test maken om hun kennis van L2 te kunnen meten. Deze test had een Duitse en een Nederlandse variant. Deze zijn terug te vinden in bijlage 4. De proefpersonen werden ook gevraagd om een enquête in te vullen zodat we wat extra gegevens hadden die eventueel in het experiment behandeld zouden kunnen worden. Deze enquêtes zijn in 2 varianten terug te vinden in bijlage 5. Bij het bepalen van de taalvaardigheid in L2 van de proefpersonen werden er punten toegekend aan het aantal goede antwoorden.

Juistheid	**Punten**
Volledig fout	0 punten
Grammaticale fouten (geslacht, tijdsvorm, meervoud/enkelvoud)	1 punt
Fout gespeld	1,5 punten
Volledig goed	2 punten

Tabel 1. Toekenning punten C-test. Overgenomen van Van den Heuvel (2012).

Deze tabel is afkomstig uit onderzoek van Van den Heuvel (2012). Na het berekenen van het aantal behaalde punten in een toets kwam een percentage van goede antwoorden uit. Deze werd vervolgens ingedeeld aan de hand van 2 categorieën, ‘high’ en ‘low’. Boven de 50% kwam men in de categorie

‘high’ terecht en onder de 50% in de categorie ‘low’. Aan de hand van deze categorieën konden mijn mede onderzoekers en ik de proefpersonen indelen in koppels. De volgende koppels werden gevormd:

High-High (categorie 3)	Zowel de Duitse als de Nederlandse proefpersoon had een score hoger dan 50% op de C-test
High-Low (categorie 2)	De Duitse ofwel de Nederlandse proefpersoon had een score hoger dan 50% en de ander lager dan 50%.
Low-High (categorie 2)	De Duitse ofwel de Nederlandse proefpersoon had een score hoger dan 50% en de ander lager dan 50%.
Low-Low (categorie 1)	Zowel de Nederlandse als de Duitse proefpersoon had een score lager dan 50% op de C-test.

Tabel 2. Categorieën van de in totaal 50 gevormde koppels.

In deze tabel is te zien dat er twee categorieën zijn die eigenlijk vrijwel gelijk zijn, de High-Low en de Low-High. Deze indeling is echter wel verschillend, afhankelijk van de taak die de individuen binnen een koppel kregen. Nadat de documenten geretourneerd waren door de proefpersonen hebben wij ze ingedeeld in koppels aan de hand van hun score. Tot slot werd er een afspraak gemaakt over de tijd van het Skype gesprek. Via Skype was het mogelijk om een Nederlandse en een Duitse proefpersoon aan elkaar te koppelen waarbij de onderzoeker als derde kon meeluisteren en het gesprek kon opnemen.

5.1.1. De taak van de proefpersonen.

In bijlage 3 is te zien welke instructies de proefpersonen hebben ontvangen. Ze kregen een plattegrond bijgevoegd die ze vervolgens met Paint moesten openen. Een belangrijke vermelding die hierbij gemaakt moest worden is dat de twee proefpersonen die een koppel vormden elk een andere taak kregen. Dit was terug te vinden in de plattegrond. In de instructie werd de proefpersonen al verteld dat de plattegronden van elkaar kunnen verschillen doordat de één een nieuwere versie had dan de ander. Proefpersoon 1 kreeg de taak ‘gids’ met als locatie op de kaart ‘B’. Proefpersoon 2 kreeg de taak ‘volger’ met ‘A’ als locatie. De bedoeling was dat beide personen eerst tot overeenstemming kwamen over locatie A zodat de ‘gids’ vervolgens de ‘volger’ tot locatie ‘B’ kon leiden. In dit onderzoek wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen de ‘volger’ en ‘gids’ doordat er alleen naar gesprekken

gekeken wordt die vallen onder de categorie ‘high-high’ en ‘low-low’. Doordat zowel de ‘gids’ als de ‘volger’ in dezelfde categorie vallen kan een succesvolle uitkomst niet afhankelijk van de taak van de proefpersonen doordat ze beide dezelfde taalvaardigheid hebben.

5.1.2. Afsluiting van het experiment.

De proefpersonen kregen de instructie om elkaar zo snel mogelijk zien te vinden. Onze groep van onderzoekers hadden besloten om het gesprek tot 10 minuten door te laten lopen. Als dan punt A of B nog niet gevonden was, werd het gesprek afgekapt. De proefpersonen kregen de instructie om hun gelopen route in de bijgekregen plattegrond te tekenen zodat de onderzoekers konden zien of ze daadwerkelijk de taak hadden voltooid.

5.2. Succes van het gesprek

Of een gesprek als succesvol beschouwd kan worden is afhankelijk van een aantal factoren. Deze worden in de volgende tabel weergegeven. In dit onderzoek is het ingedeeld aan de hand van 3 te behalen punten.

	Niks vinden	Het vinden van A óf B	Het vinden van A én B na 7 min	Het vinden van A én B binnen 7 min
Punten per item	0 punten	1 punt	2 punten	3 punten

Tabel 3. Punten per juist gevonden item.

Het succes is dus ingedeeld in een ordinale schaalverdeling met scores van 0 tot 3. Op deze manier kan er makkelijk een vergelijking gemaakt worden met andere categorieën zoals gebruik van MLD.

5.3 Meta-linguistic Devices

Zoals eerder in dit document is beschreven is dit onderzoek gebaseerd op eerder onderzoek van Bahtina (te verschijnen). Zij heeft metacommunicatieve hulpmiddelen geformuleerd die in dit onderzoek ook gebruikt zijn om vast te stellen of er metacommunicatie plaatsvindt.

MLD 1: zorgt voor gemeenschappelijk begrip op het gebied van doelstelling en veronderstelt een reeks maatregelen die moeten worden genomen om het doel te bereiken

MLD 2: richt zich op het zekerstellen van gemeenschappelijk conceptueel begrip over oriëntatie systemen in de gegeven tijd en ruimte

MLD 3: zorgt voor begrip van discours in een lopend gesprek.

Deze drie categorieën heb ik per gesprek bekeken. Aan de hand van een lijst met de gevormde koppels heb ik geanalyseerd hoeveel van de 3 strategieën in de gesprekken plaatsgevonden hebben. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat ik alleen gekozen heb voor de niveaus 'high-high' en 'low-low'. Dit heb ik gedaan vanwege een belangrijke voorwaarde waarop metacommunicatie kan plaatsvinden. Deze voorwaarde is dat op het moment dat er metacommunicatie geïnitieerd wordt, deze begrepen en erkend moet worden door de gesprekspartner. Hierdoor is het lastig te bepalen aan wie deze metacommunicatie toegekend kan worden. Om deze reden heb ik onderzoek gedaan naar koppels en niet naar individuen. Ik heb niet voor de categorieën 'High-Low' en 'Low-High' gekozen omdat hier wel onderscheid gemaakt moet worden aan de hand van kennis van L2 anders kan er geen uitspraak over gedaan worden.

5.4 Materialen en gebruikte programmatuur

De voorbereidende documenten omvatten de zojuist genoemde C-test en enquête. Verder kregen de proefpersonen voor aanvang van het experiment een instructie met daarin bijgevoegd een plattegrond. Deze is afkomstig uit het onderzoek van plattegronden die Bahtina (2011) heeft gebruikt in haar onderzoek bij Russische en Estse proefpersonen.

De gesprekken hebben plaatsgevonden op Skype en zijn opgenomen met Skype Recording van het programma Skype zelf. Ze zijn opgeslagen als .mp3 bestand, die later omgezet werd in een .wav bestand zodat deze makkelijker in EXMARaLDA Partitur Editor 1.5 konden worden geplaatst. In bijlage 6 is een afbeelding te zien van de programma's Skype en EXMARaLDA.

5.5 Verantwoording SPSS

In bijlage 6 is ook een afbeelding te zien van de variabelen die gebruikt zijn in SPSS. Hierbij heb ik op de volgende manier de gegevens van MLD's in gesprekken verwerkt. Per MLD heb ik een nieuwe variabele aangemaakt en erin gezet hoevaak deze per koppel voorkwamen. Vervolgens heb ik onderscheid gemaakt tussen 2 varianten van MLD1. Deze kan namelijk in het begin van een gesprek voorkomen, voor het vinden van A of in het tweede deel, namelijk voor het vinden van B. Verder zijn er categorieën toegevoegd die aangeven in welke kennisgroep de proefpersonen vallen en in hoeverre de koppels succesvol waren.

5.6 Transcript conventies

Voor het transcriberen van gesprekken zijn bepaalde conventies nodig. Deze zijn terug te vinden in bijlage 7. Deze conventies zijn afkomstig van Tom Koole, die ze heeft opgesteld voor de cursus Mondelinge Interacties. De belangrijkste regels zijn in de bijlage te zien en zijn toegepast door alle onderzoekers om zo betrouwbare transcripten te krijgen waar iedereen dezelfde conventies gebruikt.

6. Resultaten

In dit hoofdstuk zal de uitkomst van het experiment beschreven worden. Als eerste zullen de gegevens van de scores op de taalvaardigheid besproken worden (5.1). In 5.2, 5.3 en 5.4 zal er per hypothese een uitkomt van de resultaten beschreven worden. De tabellen en statistische gegevens van SPSS zijn per hoofdstuk terug te vinden in bijlage 1.

6.1 De scores op de c-test

In de volgende tabel is te zien hoe de scores op de C-tests van de proefpersonen eruit zien.

Koppel		**Score**	**Gemeenschappelijke score**	**Categorie niveau**
1.	Patricia (dui)	88%	149	3
	Tarik (ned)	61%		
2.	Jorien (ned)	55%	151	3
	Suzanne (dui)	96%		
3.	Rick (ned)	85%	172	3
	Jutta (dui)	87%		
4.	Stephanie (dui)	81%	136	3
	Inge (ned)	55%		
5.	Charlotte (ned)	54%	145	3
	Rebecca (dui)	91%		
6.	Lily (dui)	78%	128	3
	Maura (ned)	50%		
7.	Gilles (ned)	35%	40	1
	Andy (dui)	5%		
8.	Maurits (ned)	59%		

	Luisa (dui)	92%	151	3
9.	Michelle (ned)	50%	135%	3
	Larissa (dui)	85%		
10.	Thijs (ned)	50%	123	3
	Rosa (dui)	73%		
11.	Yvonne (ned)	61%	127	3
	Julia (dui)	66%		
12.	Roy (ned)	72%	147	3
	Laura (dui)	75%		
13.	Leonore (ned)	87%	160	3
	Annika (dui)	73%		
14.	Valerie (ned)	39%	65	1
	Thomas (dui)	26%		
15.	Klaasie (dui)	63%	143	3
	Eva (ned)	80%		
16.	Ysatis (ned)	38%	49	1
	Daniel (dui)	11%		
17.	Yuri (ned)	19%	19	1
	Stephan (dui)	0%		
18.	Archana (ned)	31%	31	1
	Rene (dui)	0%		
19.	David (dui)	2%	50	1
	Lalita (ned)	48%		

20.	Katha (dui)	26%	68	1
	Eduard (ned)	42%		
21.	Florien (ned)	58%	113	3
	Tobias (dui)	55%		
22.	Simone (ned)	53%	145	3
	Linde (dui)	92%		
23.	Marlijn (ned)	46%	91	1
	Felix (dui)	45%		
24.	Tirza (ned)	48%	91	1
	Sofia (dui)	43%		
25.	Sven (dui)	27%	61	1
	Sophie (ned)	34%		
26.	Florian (dui)	27%	57%	1
	Jeroen (ned)	30%		
27.	Corine (ned)	65%	138	3
	Felix (dui)	73%		
28.	Marion (ned)	69%	156	3
	Ellen (dui)	87%		

Tabel 4. C-test scores van de proefpersonen uit categorieën High-High (3) en Low-Low (1).

6.2 Relatie MLD's en L2

In dit onderdeel zal getest worden of er een uitspraak kan worden gedaan over de relatie tussen de kennis van een proefpersoon van L2 en het gebruik van de metacommunicatieve hulpmiddelen die Bahtina in haar onderzoek (nog te verschijnen) heeft voorgesteld. De eerste hypothese in dit huidige onderzoek ziet er als volgt uit.

1. Hoe is de relatie tussen kennis van L2 en het gebruik van 'meta-linguistic devices'?

H1: Naarmate de kennis van L2 groter is bij proefpersonen wordt er meer gebruik gemaakt van 'meta-linguistic devices'.

H0: Bij een grotere kennis van L2 zal niet meer gebruik worden gemaakt van 'meta-linguistic devices' dan bij kleinere kennis van L2.

Bij het deze onderzoeksvraag is een statistische *independent t-test* uitgevoerd op alle gesprekken in de categorieën 'High-High' en 'Low-Low'. Hierbij kwamen de volgende gegevens uit.

	N=28	Mean (st. Dev)
High-High	17	1.8 (1,69)
Low-Low	11	0.3 (0.9)

Tabel 5. T-toets relatie L2 en MLD's van het totaal aantal gesprekken.

Het significantie niveau dat uitkwam bij deze toets is Sig= 0,007 (t=2,89, df=27). Dit wil zeggen dat het gevonden verschil tussen de gemiddeldes van de gesprekken met hoge kennis van L2 en lage kennis van L2 een verschil bevat dat significant te noemen is. Deze waarde is kleiner dan de gestelde regel van 0.05 waardoor er vanuit gegaan kan worden dat het gevonden verschil significant is en H1 aangenomen moet worden. Naarmate kennis van L2 groter is, maakt men meer gebruik van meta-linguistic devices.

6.3 Relatie MLD en succes van het gesprek

Bij de volgende deelvraag zal er gekeken worden naar de relatie tussen het succesvolle verloop van een gesprek en het gebruik van 'meta-linguistic devices'. Het bepalen van het succes is gedaan door een indeling van 4 categorieën zoals in de methode is beschreven.

Vraag: Hoe is de relatie tussen het gebruik van 'meta-linguistic devices' en het succes van een gesprek?

H1: Bij succesvolle gesprekken zullen proefpersonen meer gebruik maken van 'meta-linguistic devices' dan minder succesvolle gesprekken.

H0: Succesvolle gesprekken zullen niet meer 'meta-linguistic devices' bevatten dan minder succesvolle gesprekken.

Bij het uitvoeren van een *non-parametic test* kwam als resultaat uit dat de gebruikte MLD devices niet in alle categorieën evenredig voorkomen. De *independent samples Kurskal-Wallis test* had een score van 0,005 op het gevonden resultaat. Dit betekent dat de nulhypothese verworpen moet worden. Het

resultaat is dat er een verschil is in het gebruik van meta-linguistic devices tussen succesvolle en minder succesvolle gesprekken. Hoe deze verdeling er echter uitziet is onduidelijk. Hiervoor is verdere analyse nodig.

Voor deze analyse moet eerst de succesvariabele in tweeën gedeeld worden. Dit zal er alsvolgt uitzien:

	Toekenning categorie
Score van 0 of 1 (niks gevonden & A óf B gevonden)	1
Score van 2 of 3 (Zowel A én B gevonden binnen en buiten 7 min.)	2

Tabel 6. Nieuwe indeling succesvariabele.

Op deze manier kan er per categorie naar de verdeling van de MLD's gekeken worden. Door een *independent samples t-test* per categorie te doen kwamen de volgende resultaten aan het licht.

	N=28	Mean (st. dev)
Minder succesvol (cat. 1)	12	0,08 (0,29)
Succesvol (cat. 2)	16	2,12 (1,67)

Tabel 7. Gemiddelde MLD's per categorie 1 en 2.

Het gevonden verschil kent een significantieniveau van Sig=0,000 (t=-4,8) df=16,1). Dit is kleiner dan de gestelde waarde van 0,05 wat betekent dat H0 verworpen kan worden. Het gevonden verschil is significant dus koppels binnen succesvolle gesprekken maken significant meer gebruik van MLD's dan koppels in minder succesvolle gesprekken.

6.4 Relatie MLD's onderling

Er zijn 3 te onderscheiden meta-linguistic devices volgens Bahtina. In haar onderzoek bleek dat MLD 2 het meeste voorkwam. In een vooronderzoek van de huidige studie bleek echter dat MLD1 vaker voorkwam. Dit wordt aan de hand van de volgende vraag en hypotheses onderzocht.

Vraag: Hoe is de relatie tussen de meta-linguistic devices onderling?

H1: Meta-linguistic device 1 zal vaker voorkomen dan de overige devices.

H0: Meta-linguistic device 1 zal niet vaker voorkomen dan de overige meta-linguistic devices.

Bij het bekijken van de gemiddeldes van de drie MLD's komt het volgende resultaat. Hierbij is alleen onderzoek gedaan naar de gesprekken waar MLD's voorkomen. Dit zijn er N=13.

	N=13	Mean (St. Dev.)
MLD1	13	1,00 (0,91)
MLD2	13	0,62 (0,96)
MLD3	13	1,08 (0,86)

Tabel 8. Gemiddelden en standaarddeviaties per MLD in 13 gesprekken waarin MLD's in voorkomen.

Bij het uitvoeren van een *two-way analysis van Friedman* kwam het resultaat dat de verdeling van de drie categorieën gelijk is over de proefpersonen. Hierbij is een significantieniveau van 0.242 gevonden, wat groter is dan de grens van 0,05. Het is dus aannemelijk dat de hypothese verworpen wordt en de nulhypothese aangenomen kan worden. De gevonden verschillen zijn niet significant wat betekent dat MLD1 niet vaker voorkomt binnen een gesprek dan de overige MLD's.

6.5 Verdeling MLD's binnen de gesprekken

Tot slot zal er gekeken worden naar de verdeling van MLD1 binnen het gesprek. In het vooronderzoek is gebleken dat MLD1 in op twee plekken in een gesprek kan voorkomen. Dit kan voor het vinden van A zijn en voor het vinden van B. Bij deze onderzoeksvraag wordt gekeken of hier een uitspraak over gedaan kan worden. De volgende vraag en hypothesen komen hierbij kijken.

Vraag: Hoe is de verhouding van MLD 1 binnen een gesprek verdeeld?

H1: MLD 1 zal vaker voorkomen in het eerste deel van een gesprek, dus voor het vinden van A.

H0: MLD 1 zal niet vaker voorkomen in het eerste deel van het gesprek.

Als eerste moet er gekeken worden naar de gemiddelden van MLD1 in elk van de twee fases. Bij dit onderdeel is ook alleen gekeken naar de gesprekken waarbij MLD's voorkomen. De gesprekken waarbij deze niet voorkomen, zijn uitgesloten. Hierbij komen de volgende gegevens:

	MLD1 in fase 1	MLD1 in fase 2
High-High	61,5 %	30,7%
Low-Low	0%	7,7%

Tabel 9. Percentage MLD1 per categorie.

De categorie ‘high-high’ maakt dus het meeste gebruik van MLD1 in de eerste fase van het gesprek. Er kan ook iets gezegd worden over de frequentie waarin de MLD’s voorkomen in fase 1 of 2 en het succes van het gesprek. Dit is af te lezen uit de volgende tabel.

	0 punten behaald	1 punt behaald	2 punten behaald	3 punten behaald
Hogere frequentie van MLD1 in fase 1.	0%	0%	42%	14%
Hogere frequentie van MLD1 in fase 2.	14%	29%	0%	0%

Tabel 10. Percentage van de gesprekken per fase waarin MLD1 voorkomt.

In deze tabel is te zien dat de gesprekken die het meest succesvol zijn meer gebruik hebben gemaakt van MLD1 in fase 1 dan in fase 2. Bij de minder succesvolle gesprekken is juist het gebruik van MLD1 in fase 2 hoger. Bij deze onderzoeksvraag maak ik gebruik van een *bivariate toets*, omdat het gaat om kleine aantallen. De volgende gegevens komen hieruit:

Uit de tabel in bijlage 1 valt af te leiden dat het gaat om een correlatiecoefficient van 0,540. Dit betekent dat in 54 procent van de gevallen de score van success samenhangt met de het gebruik van MLD1 in fase 1.

7. Conclusie

Uit de resultaten blijkt dat er een aantal uitspraken gedaan kan worden over de gevonden verschillen. De hoofdvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

- In welke mate komen meta-communicatieve strategieën voor bij meertalige gesprekken tussen het Duits en Nederlands en hoe staat deze in relatie tot kennis van L2?

Het antwoord op deze vraag bestaat uit twee delen. Ten eerste is gebleken dat de proefpersonen met een hoge vaardigheid van L2 meer gebruik maken van metacommunicatieve hulpmiddelen dan personen met een lage L2. Verder is gebleken dat gesprekken die succesvol zijn meer gebruik hebben gemaakt van metacommunicatieve hulpmiddelen dan gesprekken die niet succesvol zijn.

Het gebruik van metacommunicatieve hulpmiddelen beinvloedt dus wel degelijk de uitkomst van een gesprek als het gaat om meertalige situaties. Hierbij is het echter wel noodzakelijk te onderscheiden dat dit alleen het geval was als de gespreksdeelnemers veel kennis van L2 hadden.

Overige onderzoeksvragen hebben geen significante resultaten opgebracht waardoor er geen uitspraken over gedaan kunnen worden. Een conclusie die wel gemaakt kan worden heeft betrekking op de laatste onderzoeksdeelvraag. Deze gaat over de verdeling van een gesprek in Fase 1 en Fase 2 waarbij onderscheid gemaakt kan worden binnen Metacommunicative device 1. De resultaten laten dan niet zien dat er een significant verschil is in het voorkomen van MLD 1 in fase 1 of 2 en daarmee de kans op succes beinvloedt. Er is echter wel een onderscheid te maken binnen MLD1 tussen de 2 fases waarbij een positieve correlatie gevonden is.

8. Discussie

Er zijn mogelijke verklaringen met betrekking tot het ontbreken van een aantal significante resultaten. Één daarvan is betrouwbaarheid. De metacommunicatieve hulpmiddelen van Bahtina staan nog in de kinderschoenen, het onderzoek is zelfs nog niet gepubliceerd. De beschrijvingen van deze devices zijn nog niet heel nauwkeurig en gedetailleerd waardoor het lastig te bepalen was of een uiting als MLD beschouwd kan worden. Door veelvuldig overleg tussen de onderzoekers is toch getracht een zo gelijk mogelijke analyse uit te voeren.

Verder is het kleine aantal gesprekken waarin MLD's voorkomen een mogelijke verklaring voor het ontbreken van meer significante resultaten. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden bij 28 koppels varierend van taalniveau 'high-high' en 'low-low'. Binnen deze gesprekken is echter weinig gebruik gemaakt van MLD's waardoor de resultaten gering waren. Het zou een mogelijkheid zijn dit bij meerdere koppels te onderzoeken om zo nog meer concrete uitspraken te kunnen doen.

Ik heb twee suggesties voor vervolgonderzoek. Een daarvan gaat over de taakverdeling binnen de gesprekken. Zou het mogelijk zijn dat het afhankelijk is van de taak van een persoon in een gesprek of er MLD's gebruikt worden en beinvloedt dit de mate van succes?

Verder vind ik het de moeite waard om verder onderzoek te doen naar de tweedeling van MLD1. Het is in mijn ogen zeker waar dat het stellen van een doel kan gebeuren in het begin van een gesprek. Als dat doel bereikt wordt gaat men over in het tweede deel van een gesprek totdat doel 2 bereikt wordt. Indien één daarvan ontbreekt kan het een verband hebben met het behalen van succes of niet.

9. Literatuur

Bahtina, D. (2010). 'Lingua Receptiva: Explicit Alignment in Estionian-Russian Conversation'. Paper gepresenteerd op de 'Approaches to Lingua Receptiva' conferentie, 14 april 2010, Dubrovnik.

Bahtina, D. (2012 te verschijnen). Mind your languages. Cognitive and interactive approaches to lingua receptiva. Universiteit Utrecht.

Bahtina, D. & Ten Thije, J. D. (te verschijnen). Receptive multilingualism. *Encyclopedia applied linguistics.*

Beerkens, R. & Ten Thije. J. D. (2012, te verschijnen). 'Receptive Multilingualism in the Dutch-German Border Area', Transnational Communication. Copenhagen Studies in Biligualism

Garrod, S. & Pickering, M. J. (2004). 'Why is conversation so easy?' *Trends in Cognitive Sciences 8* (1), 8-11.

Gooskens, C. (2009). Mutual intelligibility of written and spoken words between Germanic languages. Presentation at the 7th International Symposium on Bilingualism (ISB7) July 10, 2009. University of Utrecht.

Goossens, J. (1985). *Was ist Deutsch – und wie verhält es sich zum Niederländischen?* Bad Honnef am Rhein: M. Lehmacher oHG.

Houtkoop, H. & Koole T. (2000) *Taal in Actie*, *Hoe mensen communiceren met taal*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Mauranen, A., Hynninen, N. & Ranta. E. (2010). English as an academic lingua franca. The ELFA project Department of English, University of Helsinki, Finland. *Elsevier, 29* (3), 183–190.

Pickering, M. J. & Garrod, S. (2006). Alignment at the Basis for Succesful Communication. *Research on Language and Computation 4*, 203-228.

Rehbein, J., Ten Thije, J. D. & Verschik, A. (2012, te verschijnen). Lingua Receptiva (LaRa) – Remarks on the Quintessence of Receptive Multilingualism. *Special issue of International Journal of Biligualism*.

Van Den Heuvel, N. (2012). Bachelorscriptie. Universiteit Utrecht.

10. Bijlagen

Bijlage 1. Resultaten

Resultaten 6.2

Group Statistics

	Niveau	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
TotaalMLD	High-High	17	1,8824	1,69124	,41019
	Low-Low	11	,2727	,90453	,27273

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
TotaalMLD	Equal variances assumed	8,685	,007	2,888	26	,008	1,60963	,55738	,46391	2,75534
	Equal variances not assumed			3,268	25,347	,003	1,60963	,49258	,59585	2,62340

Resultaten 6.3

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of TotaalMLD is the same across categories of Gevonden.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,005	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Group Statistics

	in 2en gedeeld	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
TotaalMLD	Minder succesvol	12	,0833	,28868	,08333
	Succesvol	16	2,1250	1,66833	,41708

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
TotaalMLD	Equal variances assumed	23,869	,000	-4,173	26	,000	-2,04167	,48920	-3,04723	-1,03610
	Equal variances not assumed			-4,800	16,186	,000	-2,04167	,42533	-2,94248	-1,14086

Resultaten 6.4

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
MLD1	13	1,0000	,91287	,25318
MLD2	13	,6154	,96077	,26647
MLD3	13	1,0769	,86232	,23916

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distributions of MLD1, MLD2 and MLD3 are the same.	Related-Samples Friedman's Two-Way Analysis of Variance by Ranks	,242	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Resultaten 6.5

Correlations

		Gevonden	MLDfase1
Gevonden	Pearson Correlation	1	,540
	Sig. (2-tailed)		,211
	N	28	7
MLDfase1	Pearson Correlation	,540	1
	Sig. (2-tailed)	,211	
	N	7	7

Bijlage 2. Plattegronden

Plattegrond A

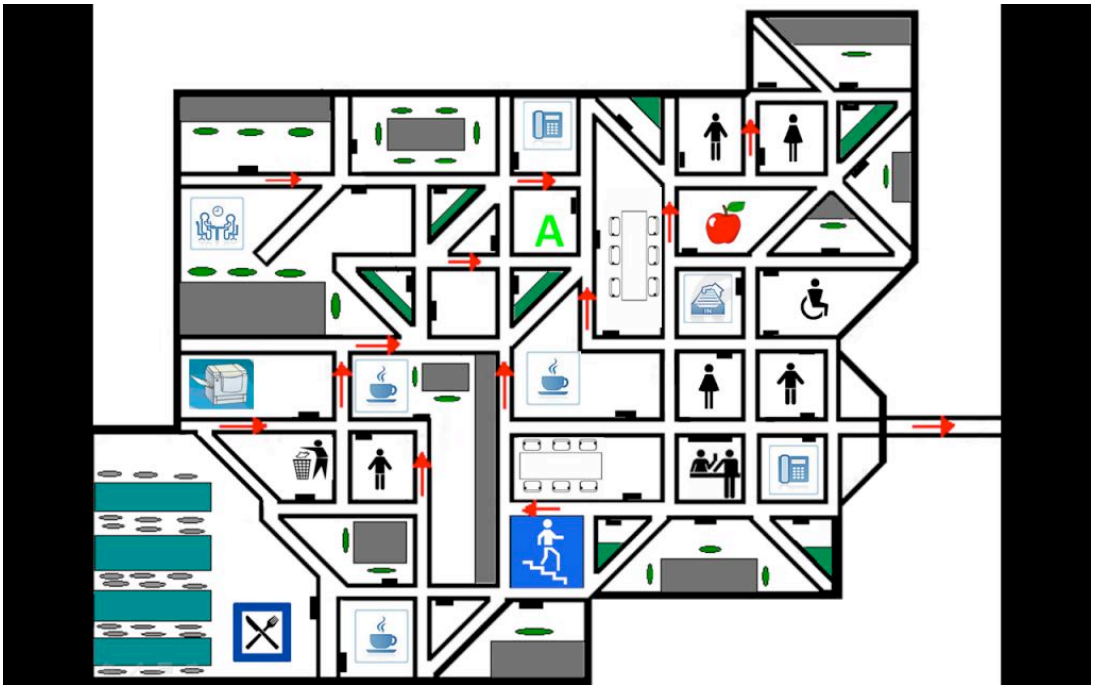

Plattegrond B

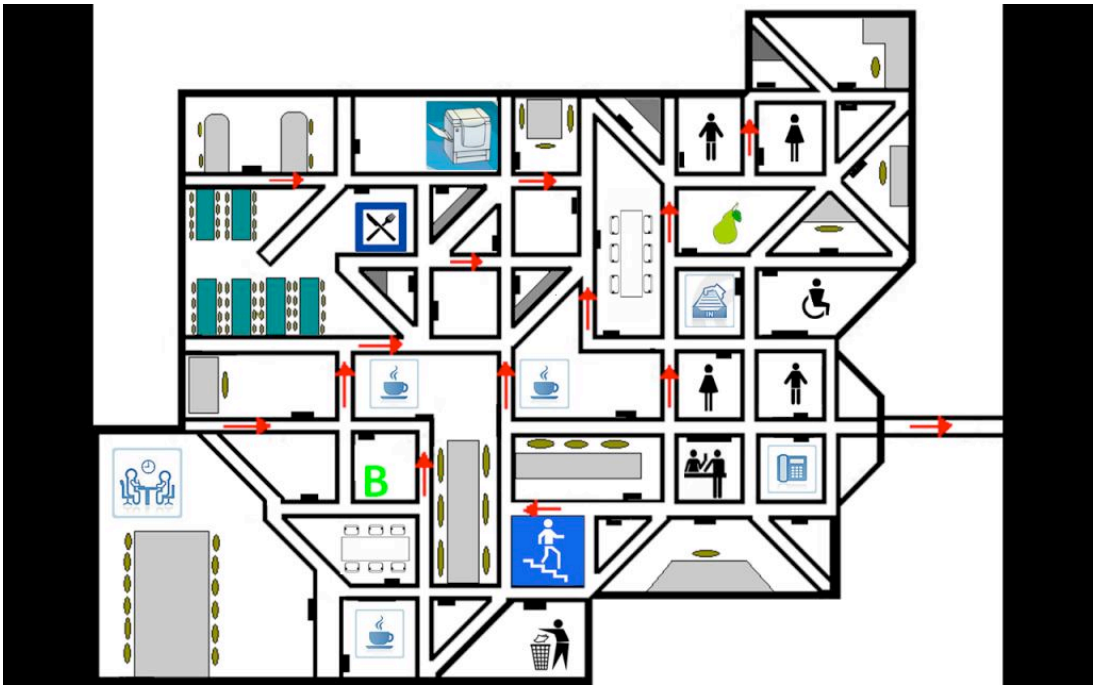

Bijlage 3. Instructies

DUITS A

Anleitung für Teilnehmer A

Lieber Teilnehmer, Lese dir diese Slides mit den Anweisungen bitte aufmerksam durch. Nachher siehst du einen Grundriss von einem großen Bürogebäude, wo du zu Besuch bist. Punkt A ist dein jetziger Standort. Du hast ein Termin mit einem Geschäftspartner. Du willst einen wichtigen Vertrag mit ihm abschliessen. Punkt B ist der Ort deines Geschäftspartners. Du weißt jetzt noch nicht, wo Punkt B ist, also auch nicht, wo sich dein Geschäftspartner befindet. Der Termin findet statt bei Punkt B, in einem Zimmer wo schon alles vorbereitet ist für das Gespräch. Gleich rufst du deinen Geschäftspartner an. Du musst ihm/ihr erst erklären, wo du dich befindest, und ihn/sie bitten, dich zu seinem/ihrem Standort zu führen. Ihr müsst euch so schnell wie möglich treffen, weil du noch einen anderen Termin hast und der Vertrag sonst nicht unterschrieben wird. Die Grundrisse, die du und dein Geschäftspartner vom Gebäude haben, zeigen das selbe Gebäude. Alle Flure und Zimmer haben die gleiche Form und sind am gleichen Ort. Die Türen sind an der gleichen Stelle. Die letzten Jahre wurde in der Firma, in deren Gebäude ihr euch trefft, viel umstrukturiert. Abteilungen sind umgezogen, wodurch Zimmer für andere Sachen genutzt werden und ein Teil der Möbel umgestellt ist. Es ist schon eine Weile her, dass du das letzte Mal die Firma besucht hast, und der Grundriss den du runtergeladen hast ist auch nicht mehr up-to-date. Dein Geschäftspartner arbeitet in dem Gebäude und ist informiert über die Änderungen im Gebäude und hat einen Grundriss, der up-to-date ist. Darum wird dein Geschäftspartner dir Schritt für Schritt Anweisungen geben und dich von einem Punkt zum nächsten lotsen bis du seinen Standort, Punkt B, erreicht hast. Im Grunde kannst du alle Flure in beide Richtungen durchqueren. Aber pass auf! Es finden kleine Bauarbeiten im Gebäude statt. An den Orten kannst du den Flur nur aus einer Richtung durchqueren. In dem Fall läufst du in Richtung des Pfeils. Der Pfeil gilt nur für die schmalen Stücke des Flurs bis zur nächsten Kreuzung.

Beispiel Du siehst einen Grundriss mit dem Punkt A. Dein Geschäftspartner sieht auf dem Grundriss nur seinen eigenen Standort, Punkt B. Achtung! Dein Geschäftspartner spricht nur Niederländisch. Wie gut er/sie Deutsch versteht, ist unklar, aber er/sie wird dich wahrscheinlich verstehen. Versuche nur Deutsch zu sprechen. Du musst den Grundriss gleich mit dem Programm Paint öffnen und deine Route einzeichnen. Fragen zum Programm Paint oder andere Fragen kannst du uns jederzeit über den Skype-Chat oder ein Skype Gespräch

stellen. Lass es uns auch wissen, wenn du keine Fragen hast. Öffne das Dokument "Plan A ", dass du per Email erhalten hast. Der Versuchsleiter verbindet dich mit deinem Geschäftspartner, nachdem deiner Bestätigung. Das Experiment kann beginnen. Achtung! Verwende die Farbe Blau, um deine Route einzuzeichnen. Falls du deine Route ändern, Korrigiere es dann nicht in der Pait- Dokument.

Speicher die Datei am Ende des Experiments und sende es sie Versuchsleiter.

Vielen Dank und viel Erfolg!

DUITS B

Anleitung für Teilnehmer A

Lieber Teilnehmer,

Lese dir diese Slides mit den Anweisungen bitte aufmerksam durch. Nachher siehst du einen Grundriss von einem großen Bürogebäude, wo du zu Besuch bist. Punkt A ist dein jetziger Standort. Du hast ein Termin mit einem Geschäftspartner. Du willst einen wichtigen Vertrag mit ihm abschliessen. Punkt B ist der Ort deines Geschäftspartners. Du weißt jetzt noch nicht, wo Punkt B ist, also auch nicht, wo sich dein Geschäftspartner befindet. Der Termin findet statt bei Punkt B, in einem Zimmer wo schon alles vorbereitet ist für das Gespräch. Gleich rufst du deinen Geschäftspartner an. Du musst ihm/ihr erst erklären, wo du dich befindest, und ihn/sie bitten, dich zu seinem/ihrem Standort zu führen. Ihr müsst euch so schnell wie möglich treffen, weil du noch einen anderen Termin hast und der Vertrag sonst nicht unterschrieben wird. Die Grundrisse, die du und dein Geschäftspartner vom Gebäude haben, zeigen das selbe Gebäude. Alle Flure und Zimmer haben die gleiche Form und sind am gleichen Ort. Die Türen sind an der gleichen Stelle. Die letzten Jahre wurde in der Firma, in deren Gebäude ihr euch trefft, viel umstrukturiert. Abteilungen sind umgezogen, wodurch Zimmer für andere Sachen genutzt werden und ein Teil der Möbel umgestellt ist. Es ist schon eine Weile her, dass du das letzte Mal die Firma besucht hast, und der Grundriss den du runtergeladen hast ist auch nicht mehr up-to-date. Dein Geschäftspartner arbeitet in dem Gebäude und ist informiert über die Änderungen im Gebäude und hat einen Grundriss, der up-to-date ist. Darum wird dein Geschäftspartner dir Schritt für Schritt Anweisungen geben und dich von einem Punkt zum nächsten lotsen bis du seinen Standort, Punkt B, erreicht hast. Im

Grunde kannst du alle Flure in beide Richtungen durchqueren. Aber pass auf! Es finden kleine Bauarbeiten im Gebäude statt. An den Orten kannst du den Flur nur aus einer Richtung durchqueren. In dem Fall läufst du in Richtung des Pfeils. Der Pfeil gilt nur für die schmalen Stücke des Flurs bis zur nächsten Kreuzung.

Beispiel: Du siehst einen Grundriss mit dem Punkt A. Dein Geschäftspartner sieht auf dem Grundriss nur seinen eigenen Standort, Punkt B. Achtung! Dein Geschäftspartner spricht nur Niederländisch. Wie gut er/sie Deutsch versteht, ist unklar, aber er/sie wird dich wahrscheinlich verstehen. Versuche nur Deutsch zu sprechen. Du musst den Grundriss gleich mit dem Programm Paint öffnen und deine Route einzeichnen. Fragen zum Programm Paint oder andere Fragen kannst du uns jederzeit über den Skype-Chat oder ein Skype Gespräch stellen. Lass es uns auch wissen, wenn du keine Fragen hast. Öffne das Dokument "Plan A ", dass du per Email erhalten hast. Der Versuchsleiter verbindet dich mit deinem Geschäftspartner, nachdem deiner Bestätigung. Das Experiment kann beginnen. Achtung! Verwende die Farbe Blau, um deine Route einzuzeichnen. Falls du deine Route ändern, Korrigiere es dann nicht in der Paint- Dokument. Speicher die Datei am Ende des Experiments und sende es sie Versuchsleiter.

Vielen Dank und viel Erfolg!

NEDERLANDS A

Beste Participant, lees de slides met instructies aandachtig. Je ziet straks een plattegrond van een groot kantoorgebouw waar jij op bezoek bent. Punt A is jouw huidige locatie. Je hebt een afspraak met een zakenrelatie. Je wilt een belangrijk contract met hem afsluiten. Punt B is de locatie van jouw zakenrelatie. Je weet momenteel nog niet waar punt B is, dus waar jouw zakenrelatie zich in het gebouw bevindt. De afspraak vindt plaats bij punt B, een kamer waar alles klaar staat voor het gesprek. Jij belt straks jouw zakenrelatie. Je moet eerst aan hem uitleggen waar jij je bevindt en hem vragen jou richting zijn locatie (punt B) te leiden. Jullie moeten elkaar zo snel mogelijk ontmoeten, omdat jij een andere afspraak hebt gepland en anders het contract niet wordt getekend. De plattegronden die jij en jouw zakenpartner hebben van het gebouw beschrijven hetzelfde gebouw. De locatie en vorm van alle gangpaden en kamers zijn hetzelfde en de deuren zitten op dezelfde plaats. De laatste jaren zijn er echter veel reorganisaties geweest binnen het bedrijf dat in het gebouw is gevestigd. Afdelingen zijn

verhuisd, waardoor kamers een andere functie hebben gekregen en een deel van het meubilair is verplaatst. Het is lang geleden dat jij voor het laatst het bedrijf hebt bezocht en de plattegrond die jij hebt gedownload van de bedrijfssite is niet up-to-date. Jouw zakenrelatie, die werkzaam is in het gebouw, is wel op de hoogte van de huidige situatie en heeft een plattegrond die up-todate is. Daarom zal jouw zakenrelatie stap voor stap instructies geven en jou van één punt naar een ander punt leiden tot jij zijn locatie, punt B, hebt bereikt. Je kunt in principe de gangpaden in alle richtingen belopen. Maar let op! Er vinden onderhoudswerkzaamheden in het gebouw plaats. Op die plaatsen kun je maar in één richting lopen. In dat geval loop je in de richting van de pijl. De pijl geldt alleen voor de kleine delen van de gang tot aan de kruispunten. Voorbeeld plattegrond Jij ziet een plattegrond met punt A. Jouw zakenrelatie ziet op de plattegrond alleen zijn eigen locatie, punt B. Let op! Jouw zakenrelatie spreekt alleen Duits. De mate waarin hij/zij Nederlands verstaat is onbekend, maar hij/zij zal jou waarschijnlijk verstaan. Probeer alleen Nederlands te spreken. Je moet straks de plattegrond via Paint openen en tijdens het experiment jouw route tekenen. Vragen over het programma Paint of overige onduidelijkheden kun je nu via Skype-chat of een Skype gesprek aan de onderzoeker stellen. Heb je geen vragen, laat dit dan ook weten. Open nu via paint het document 'plattegrond A' dat je hebt ontvangen via de e-mail. De onderzoeker legt na bevestiging contact tussen jou en jouw zakenrelatie. Het onderzoek start. Let op! Geef met de kleur blauw aan welke route jij loopt. In het geval dat je de route wijzigt, corrigeer dit dan niet in het Paint document door bijv. de vorige route te verwijderen. Succes! Sla de route na afloop op en stuur het document naar de onderzoekers. Bedankt!

NEDERLANDS B

Beste Participant, Lees de slides met instructies aandachtig. Je ziet straks een plattegrond van een groot kantoorgebouw waar jij werkt. Punt B is jouw huidige locatie. Je hebt een afspraak met een zakenrelatie. Je wilt een belangrijk contract met hem afsluiten. Punt A is de locatie van jouw zakenrelatie. Je weet momenteel nog niet waar punt A is,dus waar jouw zakenrelatie zich in het gebouw bevindt. De afspraak vindt plaats bij punt B, een kamer waar jij alles voor het gesprek hebt laten klaarzetten. Je wordt straks door jouw zakenrelatie gebeld. Je moet erachter komen waar hij zich in het gebouw bevindt. Jullie moeten elkaar zo snel mogelijk ontmoeten, omdat hij een andere afspraak heeft gepland en anders het contract niet wordt getekend. De plattegronden die jij en jouw zakenpartner hebben van het gebouw beschrijven

hetzelfde gebouw. De locatie en vorm van alle gangpaden en kamers zijn hetzelfde en de deuren zitten op dezelfde plaats. De laatste jaren zijn er echter veel reorganisaties geweest binnen het bedrijf dat in het gebouw is gevestigd. Afdelingen zijn verhuisd, waardoor kamers een andere functie hebben gekregen en een deel van het meubilair is verplaatst. Jij weet welke afdelingen zich waar bevinden, hoe de gangpaden en kamers zijn ingedeeld en aangekleed, omdat jij er werkt en jouw plattegrond up-to-date is. Het is echter enkele jaren geleden dat jouw zakenrelatie jouw bedrijf heeft bezocht en de plattegrond die hij van de bedrijfssite heeft gehaald is niet up-to-date. Daarom moet jij jouw zakenrelatie stap voor stap instructies geven en hem van één punt naar een ander punt leiden tot hij jouw locatie, punt B, heeft bereikt. Jouw zakenrelatie kan in principe de gangpaden in alle richtingen belopen. Maar let op! Er vinden onderhoudswerkzaamheden in het gebouw plaats. Op die plaatsen kan jouw zakenrelatie maar in één richting lopen. In dat geval moet je hem in de richting van de pijl sturen. De pijl geldt alleen voor de kleine delen van de gang tot aan de kruispunten. Voorbeeld plattegrond: Jij ziet een plattegrond met punt B. Jouw zakenrelatie ziet op de plattegrond alleen zijn eigen locatie, punt A. Let op! Jouw zakenrelatie spreekt alleen Duits. De mate waarin hij/zij Nederlands verstaat is onbekend, maar hij/zij zal jou waarschijnlijk verstaan. Probeer alleen Nederlands te spreken. Je moet straks de plattegrond via Paint openen en tijdens het experiment de route tekenen, die jij jouw zakenpartner laat lopen. Vragen over het programma Paint of overige onduidelijkheden kun je nu via Skype-chat of een Skype gesprek aan de onderzoeker stellen. Heb je geen vragen, laat dit dan ook weten. Open nu via paint het document ‘plattegrond B’ dat je hebt ontvangen via de e-mail. De onderzoeker legt na bevestiging contact tussen jou en jouw zakenrelatie. Het onderzoek start. Let op! Geef met de kleur blauw aan welke route jij jouw zakenpartner laat lopen. In het geval dat je de route wijzigt, corrigeer dit dan niet in het Paint document door bijv. de vorige route te verwijderen.

Succes! Sla de route na afloop op en stuur het document naar de onderzoekers. Bedankt!

Bijlage 4. C-test Duits & Nederlands

C-test Duits

Van sommige van de volgende woorden ontbreekt het laatste deel. Probeer de ontbrekende letters in te vullen. Wees niet bang om fouten te maken, het gaat niet om de juiste spelling. Ook is er verder geen reden om bang te zijn of fouten te maken. Het gaat bij deze test NIET om slagen, wij gebruiken hem alleen ter inschatting van jouw taalvaardigheid. Als je dus probeert hem extra goed te maken door bijvoorbeeld een woordenboek erbij te pakken, verliest de test zijn waarde. Probeer een passend woord in te vullen. Als je het echt niet weet, mag je het woord overslaan. Let op, de lengte van de lijn zegt niets over de lengte van het woord. Veel succes!

Nahrungsmittel

Für die deutsche Ernährungsindustrie erfüllen sich nicht alle Erwartungen. Dennoch i____ die Branche, wie Vorstandsvorsit____ Dr. Oetker in Köln erkl____, insgesamt no____ zufrieden. I____ den ers____ neun Mon____ konnte den Umsatz u____ zwei Pro____ gesteigert wer____. Das Weihnachtsgeschäft könnte da____ beitragen, da____ die re____ Wachstumsrate i____ diesem Ja____ doch no____ 1 Prozent erre____. Während im Inland in den let____ Monaten Streiks, Regensommer und auch ein Lagerabbau für stagnierende Umsätze sorgten, brachte der Export erfreuliche Impulse.

Lernen

Lernen läßt sich überall. Informationen si____ an vie____ Stellen zu finden. Denken Sie nur a____ Museen. Di____ Institutionen bie____ mitunter auch Bücher z____ Kauf an und verans____ Vorträge. Den____ Sie des weiteren a____ Exkursionen, sowohl in d____ nähere Umge____ als i____ Ausland. V____ Zeit zu Zeit gi____ es "Ta____ der off____ Tür", wäh____ derer Fir____ und Behörden Besuchern ihre Arbeit näherbringen.

Italiener

In Deutschland leben 563 000 Italiener. Nach d____ Türken u____ den Bürgern aus d____ ehemaligen Jugos____ stellen sie heute d____ drittgrößte Gru____ von Auslä____. Vor vie____ Jahren waren sie d____ ersten geladenen Gäste d____ deutschen Nachkriegsarbeitsmar____.Auch we____ es hierzulande 36 000 italie____ Betriebe gi____: Mehr als die Häl____ von d____ italienischen Erwerbstätigen sind Arbe____, die mei____ ohne Berufsausbildung. Ihre Kinder beherrschen nur selten beide Sprachen.

Benzinpreise

Die hohen Benzinpreise, die teureren Flugtickets, die Inflationsraten und nicht zuletzt die ständige Ermahnung, den Gürtel enger zu schnallen, da schwere Zeiten auf uns zukommen - dies si____ nach Ansicht der Reiseverans____ die Grü____ dafür, da____ eingefleischte Fernre____-Fans ih____ Urlaubsstrategie geän____ haben und im Extremfa____ auch ber____ sind, in deutschen Landen Ferien z____ machen. Man____ bundesdeutsche Ferienor____ haben d____ Trend rechtzei____ erkannt, investieren in

die____ Sommer me____ als bis____ in d____ Werbung und stellen nun Ende Juli schon fest, dass das "absolut gut angelegtes Geld war".

C-test Nederlands

Bei manchen der Wörter im Text fehlt der letzte Teil. Probiere die fehlenden Buchstaben einzutragen. Du brauchst keine Angst zu haben, Fehler zu machen – Rechtschreibfehler werden nicht angerechnet. Auch sonst brauchst du keine Angst zu haben, etwas falsch zu machen. Bei diesem Test geht es NICHT um bestehen! Er dient nur zur Einschätzung für uns. Es bringt uns also nichts, wenn du den Test perfekt machen willst, und z.B. ein Wörterbuch zu Rate ziehst. Probiere ein passendes Wort zu finden. Wenn du es nicht weisst, kannst du das Wort auslassen. Beachte, dass die Länge der Lücke nichts mit der Länge des Wortes zu tun hat. Viel Erfolg!

Weinig vrees in Nederland voor aanslag

Nederlanders voelen zich veilig en achten de kans op een terroristische aanslag in eigen land zeer klein.

Als men_____ spontaan hun grote zor_____ kunnen mel_____, scoren zaken als nor_____ en waa_____, werkgelegenheid en veili_____ op str_____ veel ho_____.

Dat bli_____ uit h_____ jaarlijkse onde_____ naar d_____ risicobeleving v_____ terrorisme onder burgers, dat donderdag i_____ gepubliceerd.

V_____ de achth_____ respondenten noemt 1 procent terro_____ en aans_____. In 2005 was dat nog 39 procent, een jaar later 20 procent.

Autoriteiten Kaapstad in maag met stelende bavianen

Dat de populaire Zuid-Afrikaanse vakantiebestemming Kaapstad hoge misdaadcijfers kent is veel toeristen bekend. Onbek_____ is h_____ risico d_____ zij lopen beroofd t_____ worden do_____ een harige schurk: d_____ baviaan.

De ap_____ zijn i_____ staat autopotieren te ope_____ en do_____ ramen t_____ springen o_____ zoek na_____ broodjes e_____ snacks.

D_____ stad voert een verw_____ strijd met de ste_____ agressiever word_____ apen. Gevreesd wordt dat het probleem nog eens zal toenemen als volgend jaar veel toeristen de stad zullen aandoen vanwege het wereldkampioenschap voetbal.

Mishandelde buschauffeur rijdt tegen brug

Een 49-jarige chauffeur van een streekbus is donderdagavond in Utrecht mishandeld, waardoor hij een aanrijding veroorzaakte. Dat he_____ de pol_____ vrijdag bek____ gemaakt.

De chau_____ kreeg een vuistslag te_____ zijn ho_____ van e_____ passagier, ter_____ hij d_____ bus bestuurde.

De buscha_____ raakte bui_____ bewustzijn e_____ reed o_____ de Lucasbrug i_____ Utrecht m_____ zijn b_____ tegen e_____ metalen afze_____.
De dertig passagiers in de bus bleven allen ongedeerd. De verdachte is aangehouden door de politie.

Brand in opslagbedrijf Amsterdam-Noord

In een pand op een bedrijventerrein in Amsterdam-Noord is donderdagochtend een grote brand uitgebroken.
Het i_____ een opslagbedrijf waar partic_____ kleine loo_____ kunnen hu_____ om spu_____ in o_____ te sl_____. De bran_____ roept omwon_____ op ra_____ en deu_____ gesloten t_____ houden vanwege de eno_____ rookontwikkeling, al_____ een woordv_____.
Het vu_____ in h_____ gebouw a_____ de tt. Vasumweg brak rond half twaalf uit. Het is nog niet duidelijk of bij de brand gevaarlijke stoffen vrijkomen.

C-test Duits antwoorden

Antwoordsleutel Duits:

Nahrungsmittel

Für die deutsche Ernährungsindustrie erfüllen sich nicht alle Erwartungen. Dennoch i**st** die Branche, wie Vorstandsvor**sitzender** Dr. Oetker in Köln erkl**ärte**, insgesamt no**ch** zufrieden. I**n** den er**sten** neun Mon**aten** konnte den Umsatz u**m** zwei Pro**zent** gesteigert wer**den**. Das Weihnachtsgeschäft könnte da**zu** beitragen, da**ss** die re**ine** Wachstumsrate i**n** diesem Ja**hr** doch no**ch** 1 Prozent erre**icht**. Während im Inland in den let**zten** Monaten Streiks, Regensommer und auch ein Lagerabbau für stagnierende Umsätze sorgten, brachte der Export erfreuliche Impulse.

Lernen

Lernen läßt sich überall. Informationen si**nd** an vie**len** Stellen zu finden. Denken Sie nur a**n** Museen. Di**ese** Institutionen bie**ten** mitunter auch Bücher z**um** Kauf an und vera**nstalten** Vorträge. Den**ken** Sie des weiteren a**n** Exkursionen, sowohl in d**ie** nähere Umge**bung** als i**ns** Ausland. V**on** Zeit zu Zeit gi**bt** es "Ta**ge** der off**enen** Tür", wäh**rend** derer Fir**men** und Behörden Besuchern ihre Arbeit näherbringen.

Italiener

In Deutschland leben 563 000 Italiener. Nach d**en** Türken u**nd** den Bürgern aus d**em** ehemaligen Jugos**lawien** stellen sie heute d**ie** drittgrößte Gru**ppe** von Auslä**ndern**. Vor vie**len** Jahren waren sie d**ie** ersten geladenen Gäste d**es** deutschen Nachkriegsarbeitsmar**ktes**.Auch we**nn** es hierzulande 36 000 italie**nische** Betriebe gi**bt**: Mehr als die Häl**fte** von d**en** italienischen Erwerbstätigen sind Arbe**iter/arbeitslos**, die me**isten** ohne Berufsausbildung. Ihre Kinder beherrschen nur selten beide Sprachen.

Benzinpreise

Die hohen Benzinpreise, die teureren Flugtickets, die Inflationsraten und nicht zuletzt die ständige Ermahnung, den Gürtel enger zu schnallen, da schwere Zeiten auf uns zukommen - dies si**nd** nach Ansicht der Reiseveran**stalter** die Grü**nde** dafür, da**ss** eingefleischte Fernre**ise**-Fans ih**re** Urlaubsstrategie geän**dert** haben und im Extremfa**ll** auch ber**eit** sind, in deutschen Landen Ferien z**u** machen. Man**che** bundesdeutsche Ferienor**ganisationen/rte** haben d**en** Trend rechtzei**tig** erkannt, investieren in die**sen** Sommer me**hr** als bis**her** in d**ie** Werbung und stellen nun Ende Juli schon fest, dass das "absolut gut angelegtes Geld war".

C-test Nederlands antwoorden

C-test Nederlands

Bron:www.nu.nl 26-11-2009

---

http://www.nu.nl/binnenland/2131264/weinig-vrees-in-nederland-aanslag.html

1 - (3)

Weinig vrees in Nederland voor aanslag

Nederlanders voelen zich veilig en achten de kans op een terroristische aanslag in eigen land zeer klein.

Als men**sen** spontaan hun grote zor**gen** kunnen mel**den**, scoren zaken als nor**men** en waa**rden**, werkgelegenheid en veili**gheid** op str**aat** veel ho**ger**.

Dat bli**jkt** uit h**et** jaarlijkse onde**rzoek** naar d**e** risicobeleving v**an** terrorisme onder burgers, dat donderdag i**s** gepubliceerd.

V**an** de achth**onderd** respondenten noemt 1 procent terro**risme** en aans**lagen**. In 2005 was dat nog 39 procent, een jaar later 20 procent.

http://www.nu.nl/opmerkelijk/2130554/autoriteiten-kaapstad-in-maag-met-stelende-bavianen.html

2 - (6)

Autoriteiten Kaapstad in maag met stelende bavianen

Dat de populaire Zuid-Afrikaanse vakantiebestemming Kaapstad hoge misdaadcijfers kent is veel toeristen bekend. Onbek**ender** is h**et** risico d**at** zij lopen beroofd t**e** worden do**or** een harige schurk: d**e** baviaan.

De ap**en** zijn i**n** staat autoportieren te ope**nen** en do**or** ramen t**e** springen o**p** zoek na**ar** broodjes e**n** snacks.
D**e** stad voert een verw**oede** strijd met de ste**eds** agressiever word**ende** apen.

Gevreesd wordt dat het probleem nog eens zal toenemen als volgend jaar veel toeristen de stad zullen aandoen vanwege het wereldkampioenschap voetbal.

http://www.nu.nl/algemeen/2065651/mishandelde-buschauffeur-rijdt-tegen-brug.html

3 - (2)

Mishandelde buschauffeur rijdt tegen brug

Een 49-jarige chauffeur van een streekbus is donderdagavond in Utrecht mishandeld, waardoor hij een aanrijding veroorzaakte. Dat he**eft** de pol**itie** vrijdag bek**end** gemaakt.

De chau**ffeur** kreeg een vuistslag te**gen** zijn ho**ofd** van e**en** passagier, ter**wijl** hij d**e** bus bestuurde.

De buscha**uffeur** raakte bui**ten** bewustzijn e**n** reed o**p** de Lucasbrug i**n** Utrecht m**et** zijn b**us** tegen e**en** metalen afze**tting**.

De dertig passagiers in de bus bleven allen ongedeerd. De verdachte is aangehouden door de politie.

http://www.nu.nl/binnenland/2131323/brand-in-opslagbedrijf-amsterdam-noord.html

4 - (4)

Brand in opslagbedrijf Amsterdam-Noord

In een pand op een bedrijventerrein in Amsterdam-Noord is donderdagochtend een grote brand uitgebroken.
Het i**s** een opslagbedrijf waar partic**ulieren** kleine loo**dsen** kunnen hu**ren** om spu**llen** in o**p** te sl**aan**. De bran**dweer** roept omwon**enden** op ra**men** en deu**ren** gesloten t**e** houden vanwege de eno**rme** rookontwikkeling, al**dus** een woordv**oerster/voerder**.
Het vu**ur** in h**et** gebouw a**an** de tt. Vasumweg brak rond half twaalf uit. Het is nog niet duidelijk of bij de brand gevaarlijke stoffen vrijkomen.

http://www.nu.nl/algemeen/2131277/de-zon-dood.html

Bijlage 5. Enquêtes Duits & Nederlands

Enquête Duits

Lieber Teilnehmer,

Dieser Fragebogen ist Teil von unserer Studie über rezeptive Mehrsprachigkeit in deutsch-niederländischen Gesprächen. Du hast dich bereit erklärt, an dieser Studie teil zu nehmen. Bevor wir mit dem Experiment anfangen können, brauchen wir ein paar Hintergrundinformationen von dir und deinem Bezug zu Niederländisch. Der Fragebogen umfasst zehn Fragen, das Beantworten wird ungefähr fünf Minuten dauern. Vielen Dank für deine Hilfe!

Angaben zur Person

Alter :

Geschlecht

- o männlich
- o weiblich

Nationalität(en) :

Höchster Bildungsabschluss :

Fragen

---

1. Wie viele Sprachen sprichst du?
   …… Sprachen spreche ich flieβend
   …… Sprachen spreche ich mittelmäβig bis schlecht
   …… Sprachen kann ich recht gut verstehen, aber nicht sprechen

2. Ist Deutsch deine <u>einzige</u> Muttersprache?

- o Ja

- o Nein, meine andere Muttersprache ist……..
- o Nein, meine einzige Muttersprache ist……

3. Spricht jemand in deiner Familie oder jemand deiner Freunde Niederländisch als Muttersprache? (Gib an ob es ein Elternteil, eine Tante, Grosseltern, Freund/Freundin, usw. ist)

- o Ja, …… ……..
- o Nein

4. Wie hast du Niederländisch gelernt? Du darfst auch mehrere Antworten auswählen.

- o Ich habe nie versucht, Niederländisch zu lernen
- o Durch Unterricht (Schule/Uni)
- o Durch Kontakt/ Interaktion mit Leuten
- o Anders, nämlich…… ……..

5. Kreuze an, welche der Aussagen auf dich zutrifft.

	Völlig	**Teilweise**	**Gar nicht**
Ich kann mich flieβend unterhalten auf Niederländisch.			
Ich kann mit meinen Niederändisch-Kenntnissen kurze und einfache Gespräche auf Niederländisch führen.			
Ich kann einfache Texte, wie z.B. einen persönlichen Brief, auf Niederländisch schreiben.			
Ich kann Artikel, Zeitungsberichte, usw. auf Niederländisch lesen und verstehen.			
Ich kann Fernsehsendungen/Filme auf Niederländisch gucken und verstehen.			

6. Wie oft wirst du in den unten genannten Situationen Niederländisch ausgesetzt?

	Nie	**Täglich**	**Wöchentlich**	**Monatlich**	**Jährlich**
Zuhause					
Arbeit/Schule/Uni					
Medien (Fernsehen/Radio/ Printmedien)					
Interaktive medien (im Internet z.B. durch Facebook, Skype, usw.)					
Freizeit (Urlaub/Parties/ Ausflüge)					
Allgemein					

7. Kreuze an, was auf dich zutrifft.

	Immer	**Häufig**	**Selten**	**Nie**
Wenn mich jemand auf Niederländisch anspricht, antworte ich auf Deutsch.				
Wenn mich jemand auf Niederländisch anspricht, antworte ich auf Niederländisch.				
Wenn mich jemand auf Niederländisch anspricht, antworte ich auf Englisch.				

8. Hast du jemals 3 Monate oder länger in einem niederländisch-sprachigem Land gelebt oder rumgereist?

- o Nein, geh zu Frage 10.
- o Ja, in …….., für eine Dauer von ……

9. Wie würdest du deinen Kontakt mit der lokalen Sprache während deines Aufenthaltes beschreiben?

	Immer	**Häufig**	**Selten**	**Nie**
Ich habe so viel wie möglich auf Niederländisch kommuniziert.				
Ich habe so viel wie möglich auf Englisch kommuniziert.				
Ich habe nur in meiner Muttersprache kommuniziert.				

10. Kreuze an, in wie weit du mit den Aussagen übereinstimmst.

	Stimme völlig zu	**Stimme zu**	**Keine Meinung**	**Stimme nicht zu**	**Stimme gar nicht zu**
Ich finde Niederländisch eine schwierig zu lernende Sprache.					
Es macht mir Spaβ Niederländisch zu sprechen.					
Ich bin zufrieden mit meiner Sprachfertigkeit im Niederländischen.					
Die deutsche Sprachfertigkeit vom Durchschnitts-Niederländer ist hoch.					

11. Wie oft bist du selbst in den Niederlanden?

- o Nie
- o Weniger als 1 mal pro Jahr
- o 1 bis 5 mal pro Jahr
- o 5 bis 10 mal pro Jahr.
- o 10 mal pro Jahr oder mehr

Enquête Nederlands

Beste participant,

Deze vragenlijst is onderdeel van het onderzoek naar receptieve meertaligheid in Nederlands-Duitse dialogen. Jij hebt aangegeven deel te nemen aan dit onderzoek. Voordat wij met het experiment kunnen beginnen hebben wij informatie nodig over jouw talige achtergrond en Duitse taalgebruik. De vragenlijst bestaat uit tien vragen. Het beantwoorden van deze vragen zal ongeveer vijf minuten duren. Alvast bedankt voor jouw medewerking.

Persoonsgegevens

Leeftijd :

Geslacht

- o Man
- o Vrouw

Nationaliteit(en) :

Hoogst genoten opleiding :

Vragen

---

12. Hoeveel talen spreek je? (Vul op de stippellijn het aantal in.)
    ..... talen spreek ik vloeiend
    ..... talen spreek ik redelijk tot slecht
    ..... talen kan ik redelijk tot goed verstaan, maar niet spreken

13. Is Nederlands jouw <u>enige</u> moedertaal?

- o Ja
- o Nee, mijn <u>andere</u> moedertaal is……..
- o Nee, mijn <u>enige</u> moedertaal is……..

14. Spreken jouw directe familieleden of goede vrienden Duits als moedertaal? (Specificeer op basis van ouder, tante, grootouder, vriend/vriendin etc.)

- o Ja,
  ……
  …….
- o Nee

15. Hoe heb jij Duits geleerd? Je mag meer dan één antwoord geven.

- o Ik heb nooit geprobeerd Duits te leren
- o Door middel van formele educatie
- o Door interactie met personen
- o Anders,
  namelijk……

z.o.z. vraag 5 t/m 7

16. Kruis aan hoe de volgende uitspraken op jou van toepassing zijn.

	Volledig	**Gedeeltelijk**	**Niet**
Ik kan vloeiend communiceren in het Duits			
Ik kan met mijn Duitse talenkennis korte en simpele gesprekken in het Duits voeren.			
Ik kan simpele teksten, zoals een persoonlijke brief, in het Duits schrijven.			
Ik kan artikelen, nieuwsberichten etc. in het Duits lezen en begrijpen.			
Ik kan tv-programma's/films en colleges in het Duits volgen en begrijpen.			

17. Kruis aan hoe vaak jij in de onderstaande situaties wordt blootgesteld aan Duits.

	Nooit	**Dagelijks**	**Wekelijks**	**Maandelijks**	**Jaarlijks**
Thuis					
Werk/school					

Media (televisie/radio/ schriftelijke media)					
Interactieve media (op internet b.v. facebook, skype)					
Vrije tijd (vakanties/feestjes/ uitstapjes)					
In het algemeen					

18. Kruis aan wat op jouw van toepassing is.

	Altijd	**Vaak**	**Zelden**	**Nooit**
Als iemand mij in het Duits aanspreekt, reageer ik in het Nederlands				
Als iemand mij in het Duits aanspreekt, reageer ik in het Duits				
Als iemand mij in het Duits aanspreekt, reageer ik in het Engels				

z.o.z. vraag 8 t/m 11

19. Heb je ooit drie maanden of langer in een Duitstalig land gewoond of gereisd
- o Nee, ga door naar vraag 10.
- o Ja, in …….., voor een tijdsduur van……

20. Kruis aan hoe jouw contact met de lokale Duitse taal tijdens jouw verblijf te beschrijven is.

	Altijd	**Vaak**	**Zelden**	**Nooit**
Ik heb in het Duits gecommuniceerd				
Ik heb in het Engels gecommuniceerd				

Ik heb in mijn moedertaal gecommuniceerd				

21. Kruis aan in hoeverre je het met de onderstaande uitspraken eens bent.

	Volledig mee eens	**Mee eens**	**Geen mening**	**Oneens**	**Volledig oneens**
Ik vind Duits een moeilijke taal om te leren.					
Ik vind het leuk om Duits te spreken					
Ik ben tevreden over mijn taalvaardigheid in het Duits.					
De Nederlandse taalvaardigheid van de gemiddelde Duitser is hoog.					

22. Hoe vaak ben je zelf in Duitsland?

- o Nooit
- o minder dan 1 keer per jaar
- o 1 tot 5 keer per jaar
- o 5 tot 10 keer per jaar
- o 10 keer per jaar of meer

Bijlage 6. Skype, EXMARaLDA & SPSS

Skype

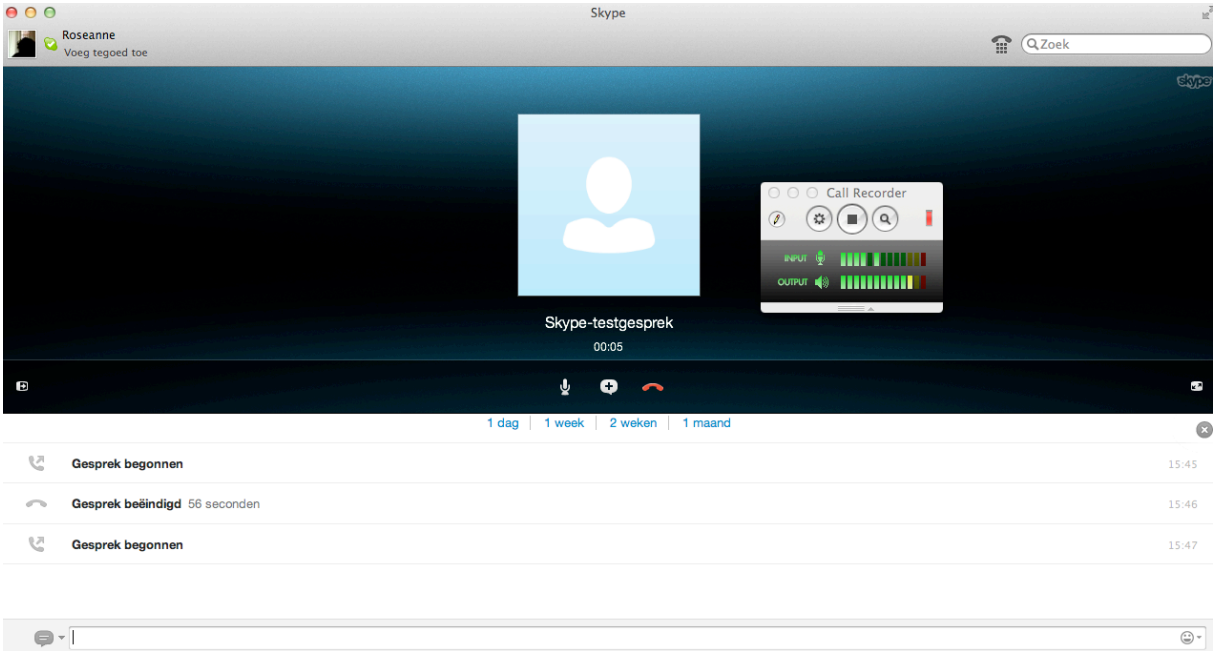

EXMARaLDA

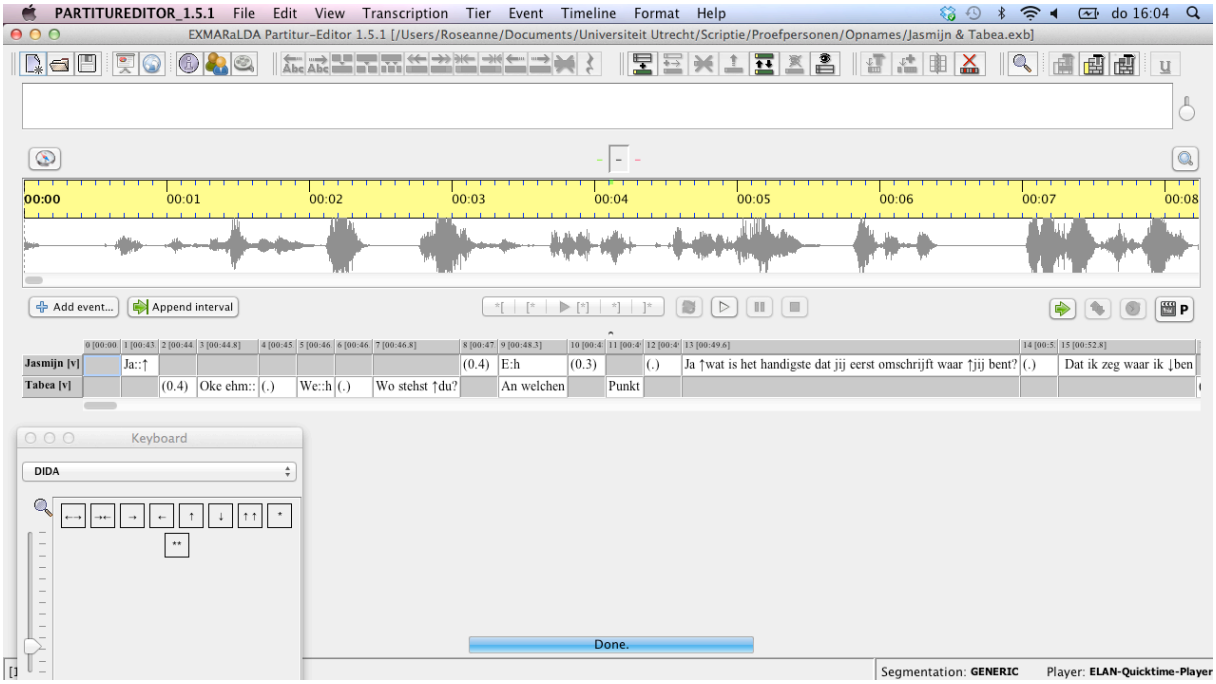

SPSS

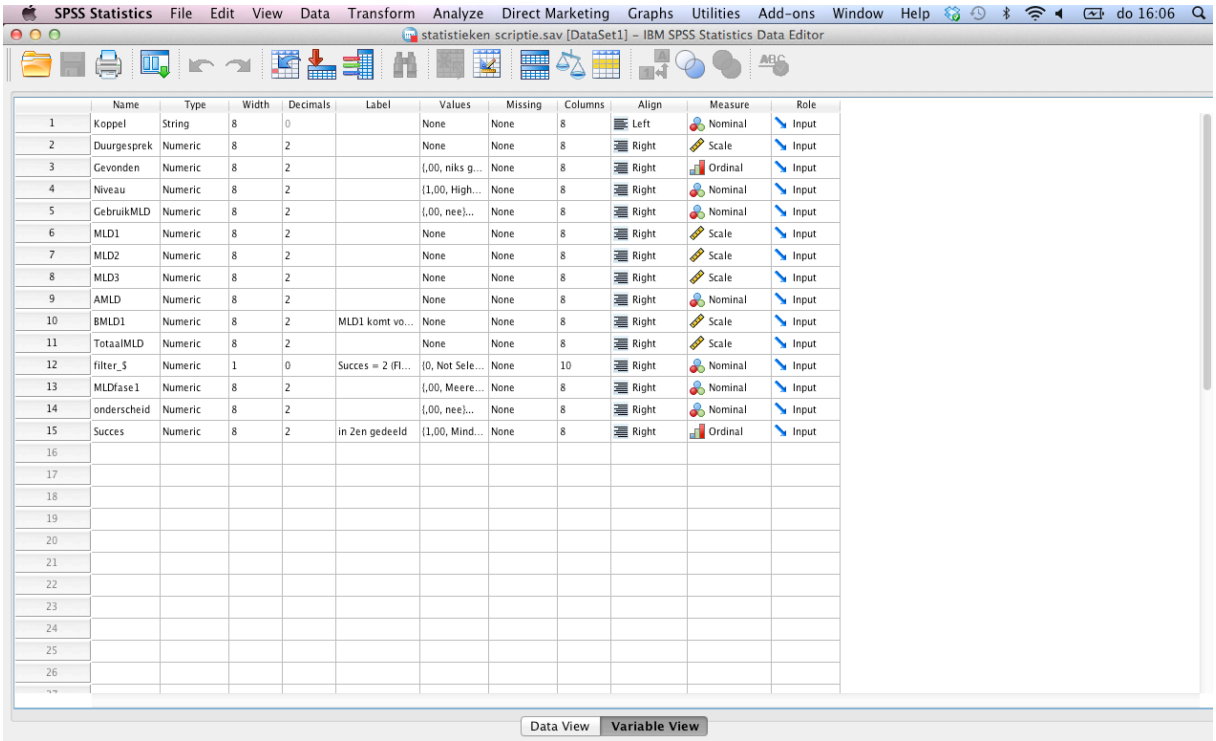

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align	Measure	Role
1	Koppel	String	8	0		None	None	8	Left	Nominal	Input
2	Duurgesprek	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Scale	Input
3	Gevonden	Numeric	8	2		{,00, niks g...	None	8	Right	Ordinal	Input
4	Niveau	Numeric	8	2		{1,00, High...	None	8	Right	Nominal	Input
5	GebruikMLD	Numeric	8	2		{,00, nee}...	None	8	Right	Nominal	Input
6	MLD1	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Scale	Input
7	MLD2	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Scale	Input
8	MLD3	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Scale	Input
9	AMLD	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Nominal	Input
10	BMLD1	Numeric	8	2	MLD1 komt vo...	None	None	8	Right	Scale	Input
11	TotaalMLD	Numeric	8	2		None	None	8	Right	Scale	Input
12	filter_$	Numeric	1	0	Succes = 2 (Fi...	{0, Not Sele...	None	10	Right	Nominal	Input
13	MLDfase1	Numeric	8	2		{,00, Meere...	None	8	Right	Nominal	Input
14	onderscheid	Numeric	8	2		{,00, nee}...	None	8	Right	Nominal	Input
15	Succes	Numeric	8	2	in 2en gedeeld	{1,00, Mind...	None	8	Right	Ordinal	Input

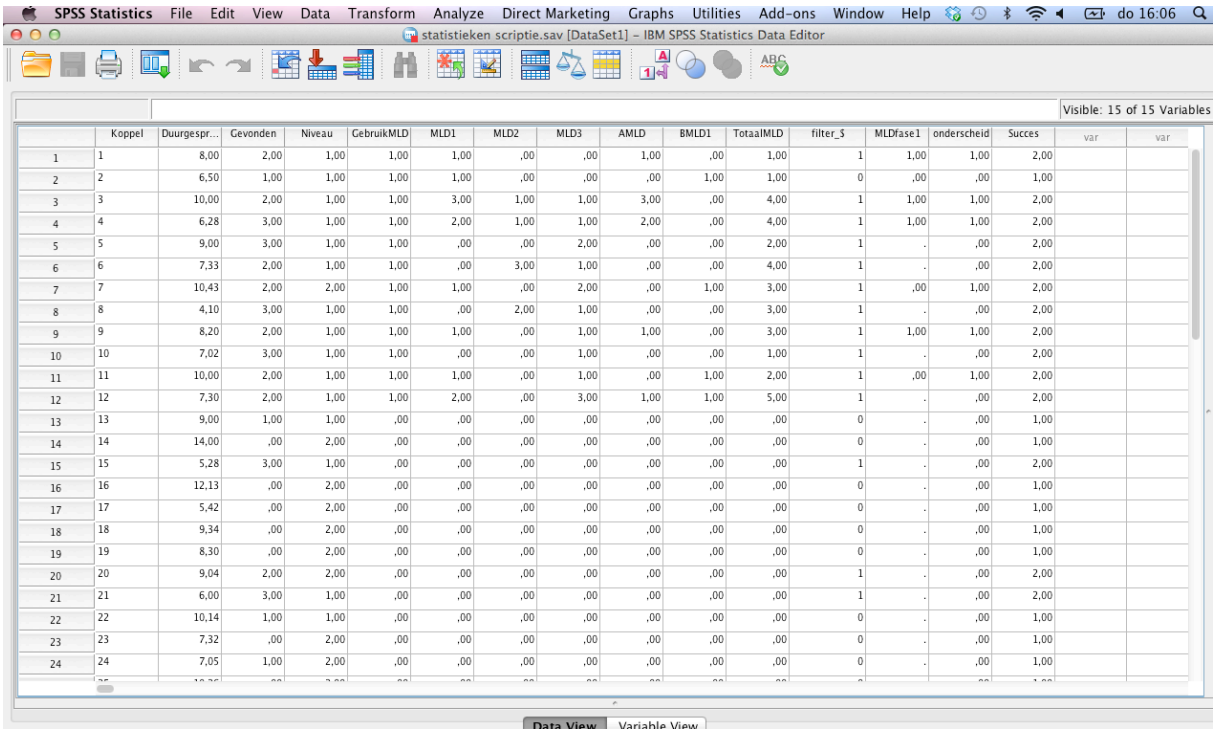

	Koppel	Duurgespr...	Gevonden	Niveau	GebruikMLD	MLD1	MLD2	MLD3	AMLD	BMLD1	TotaalMLD	filter_$	MLDfase1	onderscheid	Succes	var	var
1	1	8,00	2,00	1,00	1,00	1,00	,00	,00	1,00	,00	1,00	1	1,00	1,00	2,00		
2	2	6,50	1,00	1,00	1,00	1,00	,00	,00	,00	1,00	1,00	0	,00	,00	1,00		
3	3	10,00	2,00	1,00	1,00	3,00	1,00	1,00	3,00	,00	4,00	1	1,00	1,00	2,00		
4	4	6,28	3,00	1,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	,00	4,00	1	1,00	1,00	2,00		
5	5	9,00	3,00	1,00	1,00	,00	,00	2,00	,00	,00	2,00	1	.	,00	2,00		
6	6	7,33	2,00	1,00	1,00	,00	3,00	1,00	,00	,00	4,00	1	.	,00	2,00		
7	7	10,43	2,00	2,00	1,00	1,00	,00	2,00	,00	1,00	3,00	1	,00	1,00	2,00		
8	8	4,10	3,00	1,00	1,00	,00	2,00	1,00	,00	,00	3,00	1	.	,00	2,00		
9	9	8,20	2,00	1,00	1,00	1,00	,00	1,00	1,00	,00	3,00	1	1,00	1,00	2,00		
10	10	7,02	3,00	1,00	1,00	,00	,00	1,00	,00	,00	1,00	1	.	,00	2,00		
11	11	10,00	2,00	1,00	1,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	2,00	1	,00	1,00	2,00		
12	12	7,30	2,00	1,00	1,00	2,00	,00	3,00	1,00	1,00	5,00	1	.	,00	2,00		
13	13	9,00	1,00	1,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		
14	14	14,00	,00	2,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		
15	15	5,28	3,00	1,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	1	.	,00	2,00		
16	16	12,13	,00	2,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		
17	17	5,42	,00	2,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		
18	18	9,34	,00	2,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		
19	19	8,30	,00	2,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		
20	20	9,04	2,00	2,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	1	.	,00	2,00		
21	21	6,00	3,00	1,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	1	.	,00	2,00		
22	22	10,14	1,00	1,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		
23	23	7,32	,00	2,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		
24	24	7,05	1,00	2,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	,00	0	.	,00	1,00		

Bijlage 7. Transcriptconventies

Stap 4: Handhaaf conventies

?	Vragende zin
(( ))	Spreker zegt iets dat transcribent niet kan verstaan
((lacht))	Geef tussen haakjes aan of spreker 'lacht', 'hoest' of 'snuift'
/	Als spreker repair doet
(.)	pauze van minder dan 0.3 seconden wordt aangegeven als: *(.)*
(0,4)	Een pauze van bijvoorbeeld 0.4 seconde en 1 seconde wordt als volgt weergegeven: *(0.4)*, *(1.0)*
<	Als tekst relatief sneller wordt uitgesproken t.o.v. voorgaande
>	Als tekst relatief langzamer wordt uitgesproken t.o.v. voorgaande
HOOFDLETTERS	Hoofdletters gebruik je als iemand LUIDER spreekt
°	Als iemand zachter spreekt
:	Verlenging van klank
↑	Als spreker hoger gaat praten (kies voor DIDA-keyboard)
↓	Als spreker lager gaat praten (kies voor DIDA-keyboard)

Universiteit Utrecht